

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tartuntatauti-
lain muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia. Esityksen mukaan tartuntatautilaissa säädettäisiin voimassa olevia säännöksiä tarkemmin tartuntatauti-ilmoituksen tekemisestä, ilmoitukseen sisällytettävistä ja tartuntatautirekisteriin tallettavista tiedoista sekä rekistereihin talletettujen tietojen säilyttämisestä. Laissa mahdollistettaisiin lisäksi tunnistetietojen liittäminen ilmoitukseen nykyistä laajemmin siten, että tunnistetiedot liitettäisiin myös laboratorioden muita mikrobilöydöksiä kuin yleisvaarallisten ja ilmoitettavien tartuntatauti- mikrobilöydöksiä koskeviin ilmoituksiin. Laboratorioden ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi myös siten, että laista ilmenisi velvoite liittää ilmoitukseen eräissä tapauksissa paitsi näytteitä myös mikrobikantoja.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan sairaanhoitopiirin vastaava lääkäri voisi ylläpitää lääkkeille erityisen vastustuskykyisten mikrobien ilmenemisen ja leviämisen estämiseksi mainittujen mikrobien kantajista erillistä rekisteriä. Mikrobit, joiden kantajia rekisteri koskisi, määriteltäisiin valtioneuvoston asetuksella. Näiden mikrobien kantajista ei sen sijaan pidettäisi enää tartuntatautirekisteristä erillistä valtakunnal-

lista rekisteriä.

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi tartuntatautirekisteriin talletettujen tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä siten, että kunnassa tartuntatauti- torjunnasta vastuussa oleva lääkäri voi saada tartuntatauti- torjuntaa varten välttämättömät tiedot oman väestönsä tartuntatauti- tapauksista tartuntatauti- rekisteristä.

Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi sairaanhoitopiirien tehtäviä tartuntatauti- torjuntatyössä sekä Kansanterveyslaitoksen ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vasaavan lääkärin tiedonsaantioikeutta tartuntatauti- epidemian syyn selvittämistä varten.

Esityksessä ehdotetaan, että sairaala- infektioiden torjunta mainitaan nimenomaisesti osana yleistä tartuntatauti- vastustamistyötä.

Esityksessä ehdotetaan myös nostettavaksi eräitä nykyisin asetus- tai ministeriön määräystasolla olevia säännöksiä lakitasolle, jotta sääntely täyttäisi perustuslaista johtuvat vaatimukset. Esitykseen sisältyy myös eräitä muun lainsäädännön muuttumisesta johtuvia muutoksia.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila.....	3
1.1. Lainsäädäntö.....	3
1.2. Norjan, Ruotsin ja Tanskan lainsäädäntö.....	3
1.3. Nykytilan arviointi.....	4
2. Keskeiset ehdotukset	5
3. Esityksen vaikutukset	6
3.1. Taloudelliset vaikutukset	6
3.2. Muut vaikutukset.....	6
4. Lausunnot.....	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	8
1. Lakiehdotuksen perustelut	8
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	26
3. Voimaantulo	26
4. Säättämisjärjestys	26
LAKIEHDOTUS.....	27
tartuntatautilain muuttamisesta	27
LIITE	35
RINNAKKAISTEKSTI.....	35
tartuntatautilain muuttamisesta	35

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila**1.1. Lainsäädäntö**

Nykyisen lainsäädännön mukaan tartuntatauti-ilmoittamista koskevat säännökset ovat tartuntatautilain (583/1986) lisäksi asetus- ja ministeriön määräystasolla. Tartuntatautilain 23 §:n mukaan lääkäriin ja hammaslääkäriin tulee tehdä ilmoitus epäilemästään ja toteamastaan yleisvaarallisesta tai ilmoitettavasta tartuntatauti-tapauksesta (tartuntatauti-ilmoitus) asianomaiselle terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiiriin vastaavalle lääkärille. Sairanhoitopiiri ilmoittaa saamansa tiedot edelleen Kansanterveyslaitokselle. Laboratorion on tehtävä Kansanterveyslaitokselle vastaava tartuntatauti-ilmoitus ja sen lisäksi ilmoitus lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien toteamisesta. Laboratorion tekemään ilmoitukseen tulee tarvittaessa liittää näytteitä. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut asiasta määräyksen nro1997:34 Tartuntatauti-ilmoittaminen. Siinä on säännelty yksityiskohtaisemmin muun muassa tartuntatauti-ilmoitusmenettelystä ja ilmoitusten sisällöstä.

Tartuntatautirekistereistä on säädetty tartuntatautilain 23 a §:ssä. Sen mukaan sairaanhoitopiiriin vastaava lääkäri ylläpitää yleisvaarallisia ja ilmoitettavia tartuntatauteja koskevien ilmoitusten perusteella alueellista ja Kansanterveyslaitos valtakunnallista tartuntatautirekisteriä. Lisäksi Kansanterveyslaitos voi pitää erillistä rekisteriä lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajista.

Tartuntatautirekistereihin talletetut tiedot on pidettävä salassa. Epidemioiden selvittämiseksi ja niiden ehkäisemiseksi Kansanterveyslaitos voi luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä sairaanhoitopiiriin vastaavalle lääkärille asianomaista sairaanhoitopiiriä ja terveyskeskuksen vastaavalle lääkärille asianomaista terveyskeskusta koskevia tietoja. Epidemian leviämisen ehkäisemiseksi Kansanterveyslaitos voi myös luovuttaa lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteristä potilasta koskevia tietoja häntä hoitavalle terveyden-

huollon toimintayksikölle. Sairanhoitopiiri voi luovuttaa alueellisesta tartuntatautirekisteristä tietoja veripalvelutoiminnasta annetun lain (968/1994) 3 §:ssä tarkoitettulle yhteisölle veren välityksellä leviävän tartunnan ehkäisemiseksi. Lisäksi Kansanterveyslaitos voi antaa luvan henkilötietojen luovuttamiseen valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä erikseen määritellyä tieteellistä tutkimusta varten.

Terveysviranomaisen ilmoitusvelvollisuudesta eläinlääkintäviranomaiselle elintarviketai vesivälitteisen epidemian yhteydessä on säädetty tartuntatautiasetuksen (786/1986) 6 §:n 8 kohdassa. Sen mukaan terveyslautakunnan ja vastaavan terveyskeskuslääkäriin on ilmoitettava tarvittaessa kunnan eläinlääkintäviranomaisille eläimille aiheuttavasta terveydellisestä vaarasta epäillessään tai todetessaan ihmisessä tartuntatautia, joka voi tarttua ihmisestä eläimeen tai jonka ihminen on voinut saada eläimestä.

1.2. Norjan, Ruotsin ja Tanskan lainsäädäntö

Muiden pohjoismaiden tartuntatauteja koskevat säännökset määrittelevät ilmoittamis- ja rekisteröintimenettelyjä erityisesti henkilötunnusteiden käytön ja säilyttämisen kannalta.

Norjan äskettäin voimaan tulleen uuden tartuntatautilain mukaan tartuntatauti-tapausten ilmoittamismenettelyssä käytetään täysiiä henkilötunnusteita (henkilötunnusta tai syntymäaikaa ja nimeä) kaikissa muissa taudeissa paitsi ilmoitettaessa HIV-infektiota sekä sukupuolitauteja. Viimeksi mainituissa taudeissa ilmoitetaan sukupuoli, syntymäkuukausi ja -vuosi sekä asuinkunta. Tiedot tallennetaan valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin. Yksilöä koskevien tunnistetietojen säilyttämiselle valtakunnallisessa rekisterissä ei ole asetettu aikarajaa. Terveystietoja koskevia rekistereitä on uusilla säännöksillä siirretty Folkehelsa -laitokseen (vastaa Suomen Kansanterveyslaitosta) tavoitteena tehostaa rekisterien yhteiskäyttöä kansanterveydellisesti merkittävien ongelmien tutkimuksessa. Folkehelsa -laitoksessa rekisteriä ylläpitävän henkilökunnan lisäksi muut tahot eivät käytä

sähköistä rekisteriä. Kunnallinen terveysviranomaisena saa täydet henkilötiedot sisältävät tartuntatauti-ilmoitusten kopiot, joita ei tallenneta sähköiseen rekisteriin.

Ruotsissa tartuntatautien ilmoittamisessa käytetään sekä henkilötunnusta että nimeä kaikissa muissa taudeissa paitsi ilmoitettaessa sukupuolitauteja ja HIV-infektiota, jolloin ilmoitetaan ikä ja sukupuoli. Ilmoitukset tehdään samanaikaisesti sähköisesti samansisältöisenä sekä landsting -yksikön ylläpitämään alueelliseen että valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin. Myös valtakunnallista tartuntatautirekisteriä ylläpitävä Smittskyddsinstytut (vastaa Suomen Kansanterveyslaitosta) tallentaa rekisteriin edellä mainitut henkilöä yksilöivät tiedot. Yksilön tunnistetietojen säilyttämiselle rekisterissä ei ole asetettu aikarajaa. Ruotsissa suunnitellaan siirtymistä toimintamalliin, jossa olisi yksi valtakunnallinen sähköinen rekisteri Smittskyddsinstitutissa, jonka tietoja landsting -yksikön tartuntatautilääkärit etäkäyttäsivät salattua yhteyttä käyttäen oman alueensa tietojen osalta.

Tanskassa tartuntatautien ilmoittamisessa käytetään tapauksen yksilöimisessä terveydenhuollon rekistereille yhteistä henkilötunnusta sekä nimeä, mukaan lukien AIDS:n ilmoittaminen. Poikkeuksia edellä mainitusta ovat HIV-infektio (AIDS-vaiheessa täydet tunnistetiedot) sekä tippuri ja kuppa, joissa yksilön tunnistavaa tietoa ei kerätä. Ilmoitukset lähetetään samansisältöisinä sekä alueelliseen tartuntatautiyksikköön, joka tallentaa ne alueelliseen tartuntatautirekisteriin, että Statens Serum Institut:iin (Suomen Kansanterveyslaitosta vastaava organisaatio), jossa ne tallennetaan valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin. Yksilön tunnistetiedot säilytetään valtakunnallisessa rekisterissä vähintään 30 vuotta, eräissä taudeissa 50 vuotta.

1.3. Nykytilan arviointi

Suomen tartuntatautien seuranta ja torjunta toteutettiin vastuumäärittelyihin ja järjestelmiin tehtiin 1990-luvulla useita suuria muutoksia. Keskeisiä olivat kunnan ja sairaanhoitopiirin tehtävien korostaminen tartuntatautien torjunnassa, toimintatavaltaan täysin uusitun tartuntatautien ilmoitusmenettelyn ja rekisteröinnin käyttöönotto, erityisesti

elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden havaitsemisen ja niihin liittyvän tiedonkulun sekä lukuisten toimijatahojen käytännön koordinaation tehostaminen, ja nykyaikaisen tietoteknologian laajamittainen käyttöönotto toiminnan sisällön ja tietoturvan tehostamiseksi. Suomen kansallisten rokotusohjelmien muutokset vuosina 2003-2005 edellyttävät seurantajärjestelmän muutoksia muuttuvan rokotusohjelman vaikutusten seuraamiseksi ja tehon varmistamiseksi.

Tartuntatautien seuranta- ja torjuntajärjestelmien käytöstä kertyneen laajan kokemuksen mukaan eräät lainsäädännöstä johtuvat ja organisatoriset seikat vaikeuttavat tehokasta tartuntatautien torjuntaa.

Rekisteritietojen luovuttamiseen liittyvät esteet ovat haitanneet ensisijaisessa tartuntatautien torjuntavastuussa olevien kunnallisten toimivaltaisten terveysviranomaisten tartuntatautien torjuntatoimintaa, ja ilman henkilötunnusta tehtyyn rekisteröintiin on liittynyt epätarkkuutta, jonka vuoksi epidemioiden paikantaminen oikein on ollut ongelmallista. Nykyinen ilmoittamiskäytäntö, jonka mukaan henkilöstä ilmoitetaan vain hänen syntymäpäivänsä ja sukupuolensa, merkitsee sitä, että tartuntatautitapaus sijoitetaan usein väärään kuntaan, koska henkilö voi olla kyseisen taudin vuoksi hoidettavana muualla kuin asuinkunnassaan. Lisäksi samaa tapaus- ta koskevat ilmoitukset eri kunnissa sijaitsevista sairaanhoidon yksiköistä eivät yhdisty toisiinsa.

Tietojen luovuttamismahdollisuuksista epidemian torjunnasta vastaavien eri hallinnon tasoilla toimivien terveys- ja valvontaviranomaisten välillä on vallinnut epäselvyyttä, joka on heikentänyt torjuntatoimia. Ilmoituksiin perustuvan seurannan ohella samojen tautitapausten aiheuttajamikrobien kannoista tai näytteistä kansallisissa asiantuntijalaboratorioissa tehtyjen määritysten merkitys epidemioiden havaitsemisessa ja torjuntaohjelmien ohjaamisessa on lisääntynyt nopeasti.

Tartuntatautien rekisteröinnissä kerätyn tiedon merkitys kansanterveydellisiltä vaikutuksiltaan merkittävässä tutkimushankkeissa on lisääntynyt.

Nykyaikaisen tietoteknologian laajamittainen käyttöönotto on johtanut erityisesti rekisteröintitoimintojen tehostumiseen tartunta-

tautien seurannassa. Tämä mahdollistaa tietojen luovuttamisen niitä torjuntatoimissaan tarvitseville aikaisempaa monipuolisemmin huomioon ottaen yksityiskohtaisesti kunkin viranomaistahon toimintavastuu ja huolehtien tietosuojasta entistä varmemmin. Käytännöllä korkeatasoista salaustekniikkaa ja huolellisesti kontrolloituja käyttöoikeuksien myöntämis- ja ylläpitoprosesseja tietoturva on voitu entisestään kehittää.

2. Keskeiset ehdotukset

Lääkärin ja hammaslääkärin ilmoitusvelvollisuus säilyisi periaatteiltaan entisen kaltaisena siten, että lääkärin ja hammaslääkärin tulee ilmoittaa epäilemästään tai toteamastaan yleisvaarallisesta tai ilmoitettavasta tartuntatauti-tapauksesta terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaavan lääkärin tehtävänä on ilmoittaa tiedot edelleen valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin. Tartuntatautiasetuksessa olevaa yleisvaarallisten ja ilmoitettavien tartuntatautien luokittelua ei ole tarkoitus muuttaa. Lääkäreiden ja hammaslääkäreiden ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä ilmoituksia kaikista näistä taudeista, vaan eräiden tautien kohdalla riittäisi pelkästään laboratorion ilmoitus. Sen vuoksi ilmoitusmenettelystä voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella tautikohtaisia poikkeuksia. Lakiin otettavan valtuutussäännöksen perusteella voitaisiin myös säätää poikkeuksia ilmoitusreitistä. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa edelleen nykyisin sosiaali- ja terveysministeriön määräykseen perustuva käytäntö, jonka mukaan HIV-tautitapauksesta ilmoitetaan suoraan valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin.

Laboratorioiden velvollisuus ilmoittaa muista kuin yleisvaarallisten ja ilmoitettavien tartuntatautien mikrobilöydöksistä ehdotetaan määriteltäväksi nykyistä selkeämmin laissa. Mainituista muita tartuntatauteja aiheuttavista mikrobilöydöksistä käytettäisiin nimitystä muut rekisteröitävät mikrobilöydökset ja ne ehdotetaan määriteltäviksi lakiin otettavan valtuutussäännöksen nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Laboratorioiden ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi

lisäksi siten, että laista ilmenisi velvoite liittää ilmoituksiin eräissä tapauksissa paitsi näytteitä, myös mikrobikantoja.

Laissa säädettäisiin myös tietoryhmittäin tartuntatauti-ilmoituksiin sisällytettävistä tiedoista ja tartuntatautien ilmoittamiseen liittyvät tunnistetiedot määriteltäisiin täsmällisesti laissa. Tunnistetietona ilmoitettaisiin kaikissa tartuntatauti-ilmoituksissa potilaan henkilötunnus sekä yleisvaarallisia ja ilmoitettavia tartuntatauteja koskevissa ilmoituksissa lisäksi potilaan nimi. Jos potilaalla, jolla on todettu muu rekisteröitävä mikrobilöydös, ei ole henkilötunnusta, potilaasta ilmoitettaisiin tunnistetietoina hänen nimensä, syntymäpäivänsä ja sukupuolensa.

Koska sairaanhoitopiireissä ei ole muodostettu tartuntatauti-ilmoitusten perusteella erillistä tartuntatautirekisteriä, vaan kysymys on ainoastaan tietyn aikaa säilytettävien ilmoituslomakkeiden muodostamasta kokonaisuudesta, alueellisia tartuntatautirekistereitä koskevaa säännöstä ehdotetaan sen vuoksi muutettavaksi siten, että siitä ilmenee nimenomaisesti, että rekisteri koostuu tartuntatauti-ilmoituksista.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan sairaanhoitopiiriin vastaava lääkäri voi ylläpitää lääkkeille erityisen vastustuskykyisten mikrobien ilmenemisen ja leviämisen estämiseksi mainittujen mikrobien kantajista erillistä rekisteriä. Mikrobit, joiden kantajia rekisteri koskisi, määriteltäisiin valtioneuvoston asetuksella. Sen sijaan valtakunnallisella tasolla ei enää pidettäisi tartuntatautirekisteristä erillistä lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteriä. Laissa säädettäisiin myös täsmällisesti tartuntatautirekisteriin ja alueellisiin lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekistereihin talletettavista tunnistetiedoista.

Kunnat ovat säännösten mukaisesti ensisijaisesti vastuussa tartuntatautien torjunnasta. Tämän tehtävän toteuttamista ovat haitanneet erityisesti rajoitukset sellaisen rekisteröinnissä kertyvän tiedon luovuttamisesta terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, jota tämä tarvitsee toteuttaessaan tartuntatautien torjuntaa. Useiden yleisvaarallisten tautien yksittäisten tautitapausten tartuntalähteen selvittäminen, huolellinen tutkimi-

nen ja lisätartuntojen ehkäisemiseksi toteutettavat muut toimenpiteet edellyttävät, että kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaavalla lääkäriellä on tapauksen henkilöllisyyden tunnistavat tiedot. Myös muiden kuin edellä mainittujen tartuntatautien osalta kunnan toimielimet ovat vastuussa epäiltyjen tai varmennettujen epidemioiden edellyttämistä torjuntatoimista. Edellä mainituista syistä esityksellä pyritään varmistamaan, että kunnan tartuntatautien torjunnasta vastuussa olevat toimielimet voivat toteuttaa tätä toimintaa ja saada tätä varten välttämättömiä tietoja oman väestönsä tartuntatautitapauksista tartuntatautirekisteristä.

Sairaanhoidopiiri toteuttaa alueellaan ohjaus-, asiantuntija- ja rekisteröintitoimintaa. Esityksellä pyritään varmistamaan, että sairaanhoidopiirillä on käytettävissään tartuntatautirekisterin tiedot oman väestönsä osalta, jotta se voi ohjata tehokkaasti tartuntatautien torjuntaa ja tukea kunnallisia terveydenhuollon toimielimiä.

Sairaalainfektioiden lisääntyvän kansanterveydellisen merkityksen vuoksi niiden torjunta mainitaan nimenomaisesti osana yleistä tartuntatautien vastustamistyötä.

Terveysviranomaisen ja terveydensuojeluviranomaisen välinen tehokas yhteistyö on tärkeää silloin, kun kyseessä on elintarviketai vesivälitteinen epidemia, tai on tapahtunut tartunta eläimestä ihmiseen tai päinvastoin. Esityksellä pyritään varmistamaan, että terveysviranomaisen voi tällaisissa tapauksissa luovuttaa valvonta- tai eläinlääkintäviranomaiselle sairastuneita koskevat tiedot, jotka ovat tarpeen torjuntatoimien tehokkaalle toteuttamiselle.

Tartuntatautilakiin ehdotetaan myös otettavaksi säännökset, joilla turvattaisiin epidemian syyn selvittämiseksi tarvittavien tietojen saaminen sekä säännökset tässä yhteydessä saatujen tietojen luovuttamisesta.

Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi sairaanhoidopiirien tehtäviä tartuntatautien torjuntatyössä.

Esityksessä ehdotetaan myös nostettavaksi eräitä nykyisin tartuntatautiasetuksessa tai sosiaali- ja terveysministeriön tartuntatautien ilmoittamisesta annetussa määräyksessä olevia säännöksiä lakitasolle, jotta sääntely täytäisi perustuslaista johtuvat vaatimukset. Esi-

tykseen sisältyy vastaavasti eräitä muun lain-säädännön muuttumisesta johtuvia muutoksia.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Tartuntatautien rekisteröintiin liittyvän muutostyön toteuttaminen aiheuttaa kustannuksia sairaanhoidopiireille ja kunnille. Rekisteröinnin tehostuessa teknisesti sen käyttö helpottuu ja rekisteröintiä toteuttavien henkilöiden aikaa vapautuu tartuntatautien ohjaus- ja torjuntatehtäviin. Tartuntatautien torjuntaa tukeva rekisteritieto paranee eri tavoin ja näin saadaan säästöjä kansanterveyden parantuessa. Sairaanhoidopiirin tehtävien uudenlaisen määrittelyn perusteella osassa sairaanhoidopiireistä joudutaan säästösten muuttuessa panostamaan tartuntatautitehtäviin nykyistä enemmän. Tämä vaatii osassa sairaanhoidopiirejä lisää henkilöstöä. Toisaalta näillä panostuksilla voidaan säästää merkittävästi muun muassa sairaalainfektioiden yksilölle ja yhteiskunnalle aiheuttamista kustannuksista. Kun seurantatiedot sekä epidemiaselvitysten laatu paranevat, voidaan tartuntatautiongelmia sekä niiden torjuntaan kohdistetut resurssit priorisoida entistä tehokkaammin.

3.2. Muut vaikutukset

Tartuntatautien seurannan ja torjunnan tehostuminen johtaa monin eri tavoin kansanterveyden paranemiseen. Muuttuvan lasten perusrökoitusohjelman sekä laajenevien aikuisten yleisten rokotusten toteuttamista voidaan ohjata entistä paremmin sekä varmistua rokotusohjelman muutosten toimivuudesta. Elintarviketai vesivälitteisiä epidemioita, joiden määrä on lisääntynyt viime vuosina, voidaan tunnistaa aikaisempaa herkemmin sekä selvittää niiden syyt entistä tehokkaammin, mikä johtaa muutoksiin tuotanto- ja valvontaprosesseissa ja tämän seurauksena sairastavuuden vähenemiseen.

Sairaalainfektioiden merkitys kansanterveydellisesti merkittävien ongelmien aiheuttajana on jatkuvasti lisääntynyt lääketieteellisen hoidon teknistyessä ja tehostuessa sekä

hoidon kohteena olevan väestön ikääntyessä. Seurannan, epidemioiden toteamisen ja selvittämisen sekä torjuntatoimien tehostuessa voidaan sairaalainfektioista ehkäistä merkittävä osa, millä on merkittäviä kansanterveydellisiä ja taloudellisia vaikutuksia. Väestössä yleisten infektioiden tiedossa oleviin ja epäiltyihin pitkäaikaisvaikutuksiin, niin kutsuttuihin kroonisiin kansantauteihin, kohdistuva tutkimus on pohjana näihin ongelmiin kohdistuvien torjuntatoimien kehittämiseksi ja torjuntatoimien tehon varmistamiselle.

Esityksen mukaan tartuntatautilaissa säädettäisiin nykyisiä säännöksiä tarkemmin tartuntatauti-ilmoituksen tekemisestä, ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista ja niiden säilyttämisestä tartuntatautirekisterissä. Lisäksi määräys- ja asetustasolta nostettaisiin säännöksiä lain tasolle.

4. Lausunnot

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali-

ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä. Työryhmässä oli edustus Kansanterveyslaitoksesta, Suomen Kuntaliitosta ja Etelä-Karjalan sairaanhoitopiiristä sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi. Esitystä valmisteltaessa on kuultu myös tietosuojavaltuutetun toimistoa. Esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, tietosuojavaltuutetun toimistolta, Kansanterveyslaitokselta, Elintarvikevirastolta, Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitokselta, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuselta, Lääkelaitokselta, Rikosseuraamusvirastolta, Suomen Kuntaliitolta, Suomen Lääkäriliitolta, Suomen infektioleikkärit ry:ltä, lääninhallituksilta, sairaanhoitopiireiltä, eräiltä laboratorioilta ja eräiltä terveyskeskuksilta. Lausunnoissa on suhtauduttu pääosin myönteisesti ehdotettuihin muutoksiin. Lausunnoissa esitetyt muutosehdotukset on pyritty ottamaan huomioon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

3 §. Elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden merkitys on lisääntynyt. Elintarviketuotannon ja –kaupan kansainvälistyessä ja jakeluketjujen pidentyessä maantieteellisesti laajalle alueelle sijoittuvien elintarvikeväälitteisten epidemioiden tunnistaminen on aikaisempaa vaikeampaa ja niiden selvittäminen edellyttää useiden asiantuntija- ja viranomaistahojen yhteistoimintaa.

Osassa elintarvike- ja vesivälitteisistä epidemioiden epidemian alkuperä voidaan selvittää käyttäen mikrobiologista näytteenottoa epäillyistä tarvikkeista ja sairastuneista. Mikrobiologista näytteenottoa hyödyntävän selvitystoiminnan rinnalle on keskeiseksi toimintatavaksi noussut epidemiologinen selvitys, jolla voidaan saada vahva osoitus tartunnan elintarvike- tai vesivälitteisyydestä ja tarkasta välitysmekanismista ilman mikrobiologisia näytteitä. Epidemiologinen tutkimusmenetelmä on elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvittämisen ohella tehokas myös muista kuin koti- ja tuotantoeläimistä peräisin olevien epidemioiden selvittämisessä.

Epidemioiden merkityksen lisääntymisen ja niiden selvittämiseksi tarvittavan yhteistoiminnan vuoksi pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tartuntatautien vastustamistyöhön lisätään kuuluvaksi epidemian selvittämiseksi tai torjumiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tehtävä sinänsä ei ole uusi kunnille, vaan tartuntatautiepidemioiden selvittäminen on kuulunut kunnan tehtäviin.

Sairaalainfektioiden merkitys on jatkuvasti kasvussa Suomessa ja ne muodostavat jo nyt hyvin merkittävän kansanterveydellisen ongelman. Akuuttisairaanhoidon potilaista 5 - 10 prosenttia saa sairaalainfektion. Sairaalainfektio pidentää hoitoaikaa, aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia ja myös lisää potilaiden kuolleisuutta hoitajakson aikana ja sen jälkeen. Entistä enemmän kyetään hoitamaan sellaisia potilasryhmiä, joilla infektiopuolus-

tuskyky on joko perussairauden tai sen hoitoon käytettyjen menetelmien takia alentunut altistaen heidät merkittävänä riskiryhmänä sairaalainfektioille. Sairaalainfektion voi saada kuka tahansa, riippumatta perussairauksista tai niiden hoidosta.

Sairaalainfektioiden merkitys ja niiden torjunnan tarve eivät rajoitu erikoissairaanhoidon yksiköihin. Potilaat siirtyvät erikoissairaanhoidosta jatkohoitoon ja –kuntoutukseen perusterveydenhuollon toimintayksikköön. Pitkäaikaishoitolaitoksissa lääkkeille erityisen vastustuskykyiset mikrobit voivat huomattomammin levitä ja aiheuttaa potilassiirtojen yhteydessä epidemian erikoissairaanhoidon yksiköissä. Tästä syystä perusterveydenhuollonkin toimintayksiköissä sairaalainfektioihin liittyvät ongelmat ja haasteet lisääntyvät.

Merkittävä osa sairaalainfektioista voitaisiin estää tehokkaalla torjuntatyöllä, jossa keskeisiä ovat hyvät sairaalahygieeniset periaatteet ja toimintatavat. Edellä sanotun perusteella ehdotetaan, että sairaalainfektioiden torjunta mainitaan nimenomaisesti osana yleistä tartuntatautien vastustamistyötä.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 2 momentti, jossa määritellään 1 momentissa mainitut tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluvat tehtävät. Säännös vastaa nykyistä tartuntatautiasetuksen 1 §:n säännöstä. Pykälän 1 momenttiin ehdotettujen tartuntatautien vastustamistyön tarkennusten vuoksi ehdotetaan, että 2 momenttiin otetaan myös niitä koskevat määrittelyt. Uutena määrittelynä momentin 3 kohdassa todettaisiin, että seurannalla tarkoitetaan tiedon jatkuvaa keräämistä, analysointia ja tulkintaa sekä tiedon välittämistä tartuntatautien torjunnasta vastaaville. Toisen uuden, epidemiaa koskevan lisäyksen vuoksi todettaisiin momentin 4 kohdassa, että epidemiolla tarkoitetaan tautitapausten lukumäärän lisääntymistä odotettua enemmän jonakin ajanjaksona tietyssä väestössä tai tietyllä alueella. Lääkinnällisen kuntoutuksen sisältöä ehdotetaan täsmennettäväksi samalla kun sen määrittelmä otetaan

lain tasolle. Lääkinnällisellä kuntoutuksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan ja ylläpitämään kuntoutujan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä sekä edistämään ja tukemaan hänen elämäntilanteensa hallintaa ja hänen itsenäistä suoriutumistaan päivittäisissä toiminnoissa. Lääkinnälliseen kuntoutukseen sisältyvistä palveluista säädetään lääkinnällisestä kuntoutuksesta annetussa asetuksessa (1015/1991). Momentin 8 kohtaan ehdotetaan otettavaksi sairaalainfektion määritelmä. Sairaalainfektioilla tarkoitetaan terveydenhuollon toimintayksikössä annetun hoidon aikana syntyneitä tai alkunsa saanutta infektiota.

4 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sana "asetuksella" poistetaan, koska ehdotettuun 4 momenttiin otettaisiin valtuutus määritellä yleisvaaralliset ja ilmoitettavat tartuntataudit valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentin 3 kohtaan otettaisiin sana "perustellusti", sillä vain sairastuneeksi perustellusti epäiltyyn voitaisiin kohdistaa taudin leviämisen estämiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Tällainen perusteltu epäily voi tukeutua vain pätevään lääketieteelliseen arviointiin.

Perusteet, joilla tartuntatauti luokitellaan ilmoitettavaksi tartuntataudiksi, ehdotetaan otettavaksi perustuslain mukaisesti pykälän 3 momenttiin. Sen mukaan tautia voidaan pitää ilmoitettavana tartuntatautina:

1) jos taudin seuranta edellyttää lääkärin tartuntatauti-ilmoituksessa antamia tietoja;

2) jos taudin tartuntaketjun katkaisemisessa hoidettavalle annettava maksuton hoito on tarpeen; tai

3) jos kyseessä on yleisellä rokotusohjelmalla ehkäistävä tauti.

Pykälän 4 momentin mukaan yleisvaaralliset ja ilmoitettavat tartuntataudit luetaan valtioneuvoston asetuksen tasolla nykyisen käytännön mukaisesti.

6 §. Pykälän 1 ja 2 momentti ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan.

Pykälän 3 momentissa säänneltäisiin sairaanhoitopiirin tehtävistä tartuntatautien osalta lain tasolla. Nykyisin sairaanhoitopiirin tehtävistä on säännelty tartuntatautiasetuksella. Lakitasolla tapahtuva tehtävämäärittely on tarpeen ottaen huomioon sairaanhoitopiiri-

rin keskeinen asema alueellisessa tartuntatautien ohjaus-, asiantuntija- ja rekisteröintitoiminnassa. Sairaanhoitopiirin tehtävistä yleisemmin on säännelty erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 3 luvussa.

Esityksessä korostetaan mahdollisimman sujuvaa sekä laaja-alaista alueellista sairaanhoitopiirin ja kunnan tartuntataudeista vastaavan toimielimen yhteistyötä, jota tartuntatautien torjunta edellyttää. Sairaanhoitopiirin erityiskoulutettu henkilöstö toimisi alueellisenä ohjaavana ja avustavana asiantuntijana hyödyntäen muita tartuntatautien toteamisessa ja epidemioiden havaitsemisessa sekä selvityksissä tarpeellisia teknisiä toimintoja kuten mikrobiologista laboratoriotta. Tartuntatautiepidemiat saattavat esiintyä usean kunnan alueella. Tällöin epidemian havaitseminen, sen laajuuden ja vakavuuden arviointi sekä vaadittavien torjuntatoimien ohjaus perustuu alueelliseen terveydenhuollon eri organisaatioiden yhteistoimintaan.

Momentin mukaan sairaanhoitopiirin alueella tartuntatautien vastustamistyön asiantuntijaohjaus kuuluisi sairaanhoitopiirille. Sairaanhoitopiiri seuraisi myös tartuntatautien vastustamistyön toteutumista alueellaan.

Lain tasolle otettaisiin nykyistä tartuntatautiasetuksen 5 §:n säännöksessä mainittu tehtävä, jonka mukaan sairaanhoitopiiri avustaisi kunnan tartuntatautien vastustamistyöstä vastaavaa toimielintä tartuntatautien toteamisessa ja tartuntatautiepidemioiden selvittämisessä. Uutena tehtävänä tulisi tartunnan jäljityksessä avustaminen, joka on tärkeä osa epidemioiden selvittämistä. Lisäksi sairaanhoitopiiri ohjaisi alueellaan kaikissa terveydenhuollon toimintayksiköissä yhä merkittävämmäksi nousevien sairaalainfektio-ongelmien seuranta ja torjuntaa.

Pykälän 4 momentin alkuosan mukaan Kansanterveyslaitos toimisi tartuntatautien vastustamistyön asiantuntijalaitoksena niin kuin nykyisinkin. Sen sijaan momentin loppuosa (nykyinen 3 momentti) poistettaisiin, koska Kansanterveyslaitoksen ylläpitämän valtakunnallisen tartuntatautirekisterin pitämisestä säänneltäisiin ehdotetussa 23 a §:ssä.

Pykälän 5 momentissa (nykyinen 4 momentti) oleva asetuksenantovaltuus ehdotetaan muutettavaksi valtuudeksi säätää asiasta valtioneuvoston asetuksella.

Tartuntatautiasetuksella on säädetty tarkemmin eri viranomaisten tehtävistä, mutta nykyisessä laissa ei ole perustuslain mukaista nimenomaista valtuutusta siihen, vaan tehtävistä on säännelty asetuksella laissa olevan yleisvaltuutuksen nojalla. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 6 momentti, jonka mukaan tässä pykälässä säädettyistä viranomaisten tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §. Pykälän 1 momentin asiasisältö ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan.

Tartuntatautiasetuksen 6 §:n säännöstä vastaava säännös ehdotetaan siirrettäväksi lain tasolle 7 §:n 2 momenttiin ottaen huomioon, että tehtävää varten voi olla tarpeellista saada henkilön tunnistetietoja. Momentin mukaan terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin olisi otettava selvää epäillyn tai todetun tartuntataudin laadusta ja sen levinneisyydestä sekä ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin taudin leviämisen estämiseksi. Momentissa mainitut tehtävät kuuluisivat terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille eivätkä terveyskeskuksen vastaavalle lääkärille. Terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalla lääkärillä tarkoitetaan terveyskeskuksen johtavaa lääkäriä tai hänen määräämänsä tartuntataudeista vastaava lääkäriä. Muutos on tarkoituksenmukainen, sillä isoimmista terveyskeskuksissa tartuntatautien torjunnasta, selvityksestä ja hoidosta huolehtii sitä varten nimetty lääkäri eikä terveyskeskuksen vastaava lääkäri, joka on halintolälääkäri. Muutoksen jälkeen potilaisiin liittyvät asiat tulisivat vain tartuntataudeista vastaavan lääkärin tietoon.

Pykälän nykyinen 3 momentti poistettaisiin, koska erikoissairaanhoidon organisointi on muuttunut eikä Helsingin yliopistollisesta keskussairaalaasta enää tarvita erillistä säännöstä.

9 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan valtion laitosten terveydenhuoltohenkilöstön tulee olla tarvittaessa yhteistyössä alueen sairaanhoitopiirin ja kunnan kanssa. On tarkoituksenmukaista, että sairaanhoitopiiri, joka toimii alueellisena asiantuntijana ja seuraa tartuntatautien vastustamistyön toteutumista, voi tarvittaessa ohjata valtion laitoksia tartuntatauteihin liittyvissä asioissa. Epidemian torjunta

saattaa edellyttää yhteistyötä ja sairaanhoitopiirin asiantuntemuksen käyttöä. Valtion laitoksissa olevien osalta tartuntatautilain mukaiset yksilöön kohdistuvat pakkotoimenpiteitä koskevat päätökset tekee sen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai toimielin, jonka alueella laitos sijaitsee, mikä vaatii yhteistyötä laitoksen sijaintikunnan kanssa.

Pykälän 2 momentissa oleva asetuksenantovaltuus ehdotetaan muutettavaksi valtuudeksi säätää asiasta valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi säännöstä täsmennettäisiin siten, että asetuksen antovaltuus koskee vain kunnan ja valtion välisen tehtäväjaon tarkentamista.

10 §. Laboratorioiden hyväksyntää, valvontaa ja hyväksymisen peruuttamista koskevat säännökset ehdotetaan otettaviksi lain tasolle ja tarkennettaviksi. Nykyisin niistä on säännelty tartuntatautiasetuksella. Viranomaisvastuu toiminnasta säilyisi edelleen lääninhallituksella ja tämän toimintaa tukeva asiantuntija- ja lausuntotehtävä Kansanterveyslaitoksella. Pykälän 1 momentin mukaan tartuntatautien vastustamistyössä tarvittavia laboratoriotutkimuksia ja -tehtäviä suoritetaan Kansanterveyslaitoksessa, sekä tähän tarkoitukseen hyväksytyissä laboratorioissa. Läninhallitus hyväksyisi laboratoriot ja valvoisi niiden toimintaa. Läninhallituksen tulisi pyytää Kansanterveyslaitokselta lausunto ennen laboratorion hyväksymistä.

Pykälän 2 momentin mukaan edellytyksenä laboratorion hyväksymiselle olisi, että laboratoriolle on asianmukaiset tilat ja laitteet sekä toiminnan edellyttämä ammattitaitoinen henkilökunta ja että laboratorion laaduntarkkailu on järjestetty asianmukaisella tavalla. Säännös vastaa nykyistä tartuntatautiasetuksen 15 §:n 1 momentin säännöstä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin laboratorion hyväksymisen peruuttamisesta. Mikäli hyväksymisen jälkeen ilmenisi, ettei mikrobiologinen laboratorio täytä hyväksymisen edellytyksiä tai sen toiminnassa esiintyy vakavia puutteita, lääninhallitus voisi peruuttaa hyväksymisen. Säännös vastaa nykyistä tartuntatautiasetuksen 15 §:n 2 momentin säännöstä.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 4 momentti, jonka mukaan Kansanterveyslaitoksella ja lääninhallituksella olisi tämän lain

ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten oikeus päästä tarkastamaan laboratorioden tiloja, toimintaa ja valvonnassa tarvittavia asiakirjoja sekä saada korvaukset salassapitosäännösten estämättä käyttöönsä tarvittavat tiedot, selvitykset, asiakirjat ja muu aineisto. Tiedonsaantioikeus koskisi myös valvontaa varten tarvittavia tietoja yksityisestä liike- tai ammatillisuudesta. Jollei tietoja, selvityksiä, asiakirjoja ja muuta aineistoa annettaisi asetussa määräajassa, lääninhallitus voi velvoittaa antamaan ne sakon uhalla. Säännöksellä annettaisiin valtuutukset toimilupajärjestelmän turvaavan tarkastustoiminnan toteuttamiselle.

11 §. Pykälää muutettaisiin siten, että kunnan olisi järjestettävä yleisiä vapaaehtoisia rokotuksia ja terveystarkastuksia tartuntatautien ehkäisemiseksi siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkemmin säädetään. Nykyisin on annettu sosiaali- ja terveysministeriön ohje yleisistä vapaaehtoisista rokotuksista ja terveystarkastuksista. Tämän lain 7 §:n mukaan kunnan velvollisuutena on järjestää alueellaan tartuntatautien vastustamistyö osana kansanterveystyötä siten kuin tässä laissa ja kansanterveyslainsäädännössä (66/1972) säädetään. Kyse ei ole uuden tehtävän antamisesta kunnille. Pykälän sanamuotoa selkiytettäisiin nykyistä tilannetta vastaavaksi siten, että siitä käy ilmi kunnan rokotusten ja terveystarkastusten järjestämisvelvollisuus. Koska kyse on sitovasta säännöksestä, asiasta säädettäisiin jatkossa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin kansallisesta rokotusohjelmasta ja rokotusten hättävaikeuksien ilmoittamisesta. Asetuksessa säädettäisiin lapsille ja nuorille annettavista rokotteista, rokotettavista ikäryhmistä, tehosterokotuksista ja rokotusten kirjaamisesta. Raskaana olevien sekä pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden terveystarkastuksista sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa ohjeita nykyisen käytännön mukaisesti.

11 a §. Lakiin ehdotetaan otettavaksi uusi 11 a §, jonka mukaan sen estämättä, mitä lääkelain (395/1987) säädetään, kansanterveyttä välittömästi ja vakavasti uhkaavan tartuntatautiepidemian torjumiseksi voidaan käyttää sosiaali- ja terveysministeriön pää-

töksellä lääkevalmistetta, jolla ei ole myyntilupaa. Tällaista lääkevalmistetta voidaan tarvita tilanteessa, jossa tartuntatautiepidemian vaara väestölle on suuri. Voi olla mahdollista, että lääkevalmiste joudutaan ottamaan käyttöön kiireellisesti, jolloin ei ole aikaa normaaliin myyntilupahakemismenettelyyn. Päättyessään lääkevalmisteen käyttämisestä sosiaali- ja terveysministeriön on selvitettävä, että sen mahdolliset haitat ovat pienemmät kuin uhkaavan tartuntatautiepidemian aiheuttama todennäköinen vaara väestölle. Aikanaan polioepidemian pysäyttämiseen käytetyllä suun kautta annettavalla rokotteella, niin sanotulla sokeripalarokotteella, ei ollut myyntilupaa. Parhaillaan on isorokon varalta käytettävissä ainoastaan vanhaa rokotetta, jolla ei ole myyntilupaa.

12 §. Tartuntatautiasetuksen 8 §:ssä olevia pakollista rokotusta koskevia säännöksiä vastaavat säännökset ehdotetaan otettavaksi lain tasolle, koska perustuslain 80 §:n mukaisesti yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla eikä 7 §:n mukaan henkilökohtaisen koskemattomuuteen saa puuttua ilman laissa säädettyä perustetta. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään asetuksen 8 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä vastaavat säännökset, joiden mukaan määrätessään pakollisen rokotuksen toimeenpantavaksi valtioneuvoston on samalla määrättävä mitä väestönosaa, ryhmää tai ikäluokkaa rokottamisvelvollisuus koskee, minkä ajan määräys on voimassa sekä mitä rokotuksessa on muutoin noudatettava. Ennen määräyksen antamista on hankittava Kansanterveyslaitoksen lausunto, jollei Kansanterveyslaitos ole tehnyt asiaa koskevaa esitystä.

Pykälän 2 momentti säilyisi muuttumattomana.

Pykälään ehdotetaan siirrettäväksi asetuksen 8 §:n 3 momenttia vastaava uusi 3 momentti, jonka mukaan pakollisten rokotusten toimeenpanemisesta puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa päättää sosiaali- ja terveysministeriö hankittuaan asiasta Kansanterveyslaitoksen lausunnon, koska puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa tartuntatautien leviämisen vaara on erityisen suuri. Tämän vuoksi on tarpeen suojata kaikki varusmiehet eikä vain osa ikäluokasta. Päätökset

on annettava vuosittain, sillä rokotusohjelman muutosten vuoksi eri ikäryhmille on annettu erilaiset rokotukset.

13 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Perustuslain 80 §:n mukaisesti tartuntatautiasetuksen 10 §:n säännöstä vastaava säännös otettaisiin lain tasolle. Sen mukaan pakollisen terveystarkastuksen suorittaa lääkäri tai milloin siihen on erityistä syytä asianmukaisen koulutuksen saanut muu terveydenhuollon ammattihenkilö lääkärin valvonnassa. Yleisvaarallisen tartuntataudin toteutemiseksi voidaan ottaa välttämättömiä näytteitä ja tehdä muu tutkimus, josta ei aiheudu sanottavaa haittaa tarkastettavalle.

14 §. Pykälän 2 momentin johdantokappaleta ja 3 momenttia muutettaisiin siten, että sana ”terveyslautakunta” muutettaisiin ”tartuntatautien torjunnasta vastaavaksi kunnan toimielimeksi”, sillä kunnassa tartuntatautien torjunnasta voi vastata muu lautakunta tai toimielin kuin terveyslautakunta.

15 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että kun pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi, voisi sosiaali- ja terveysministeriö ja läänin alueella lääninhallitus antaa niitä koskevat välttämättömät päätökset. Päätöksellä voitaisiin määräaikaaisesti toteuttaa toimenpiteitä, joita sovelletaan yleisvaarallisissa tartuntataudeissa tai rajoittaa tavaran siirtämistä.

Tällainen menettely tulee kyseeseen esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa uutta ennalta tuntematonta vakavaa tartuntatautia sairastava henkilö saapuu lentokoneessa Suomeen, ja joudutaan ryhtymään nopeasti toimenpiteisiin tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Tällöin ei ole aikaa muuttaa lainsäädäntöä ja määritellä tautia yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi. Vastaava tilanne voisi syntyä myös bioterrorismin yhteydessä. Voimassa olevan pykälän nojalla sosiaali- ja terveysministeriö teki vuonna 1997 päätöksen, jolla EHEC -tartuntojen estämiseksi määrättiin, että tartuntatautilain 16 §:ssä säädettyjä määräyksiä päivähoitopaikasta ja oppilaitoksesta poissa olemiseksi sovellettiin samalla tavalla kuin yleisvaarallisissa tartuntataudeissa.

Esineen pinnalla voi elää esimerkiksi bakteereita tai viruksia. Uusi ennalta tuntematon

vakava tartuntatauti voisi levitä myös esineen välityksellä, minkä vuoksi voi olla tarpeen rajoittaa esineen siirtämistä määräajaksi. Tästä syystä pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan myös esineen siirtämistä voitaisiin rajoittaa määräaikaaisesti väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi.

16 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentissa mainitut tehtävät kuuluisivat terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, joka käytännössä hoitaa tartuntatauteihin liittyviä tehtäviä terveyskeskuksessa. Lääkärin tulisi antaa sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn tutkimusta koskevia määräyksiä, tartunnan estämiseksi tarpeellisia ohjeita sekä ohjata tautiin sairastunut hoitoon. Toimenpiteet voitaisiin kohdistaa vain sairastuneeksi perustellusti epäiltyyn. Tällainen perusteltu epäily voi tukeutua vain pätevään lääketieteelliseen arvioon.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että sana ”terveyslautakunta” muutettaisiin ”tartuntatautien torjunnasta vastaavaksi kunnan toimielimeksi”, sillä kunnassa kyseessä olevan määräyksen voi antaa muu lautakunta tai toimielin kuin terveyslautakunta. Vain sairastuneeksi perustellusti epäilty voitaisiin määrätä olemaan pois ansiotyöstään. Tällainen perusteltu epäily voi tukeutua vain pätevään lääketieteelliseen arvioon.

Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että sana ”terveyslautakunta” muutettaisiin ”tartuntatautien torjunnasta vastaavaksi kunnan toimielimeksi”, sillä kunnassa kyseessä olevan määräyksen voi antaa muu lautakunta tai toimielin kuin terveyslautakunta. Momenttiin otettaisiin selvyuden vuoksi säännös, jonka mukaan vain 2 momentissa tarkoitetuilla edellytyksillä voitaisiin määrätä alle 16 -vuotias olemaan pois päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan hallinto-oikeus voi jatkaa 2 ja 3 momentissa säädettyä aikaa vain, jos 2 ja 3 momentissa mainitut edellytykset ovat edelleen olemassa. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että sana lääninoikeus korvataan sanalla hallinto-oikeus tehdyn hallintotuomioistuimia koskevan uudistuksen mukaisesti ja

sana ”terveyslautakunta” muutettaisiin ”tartuntatautien torjunnasta vastaavaksi kunnan toimielimeksi” kuten 2 ja 3 momentissakin.

17 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että sairastuneen lisäksi vain sairastuneeksi perustellusti epäilty voidaan eristää sairaanhoitolaitokseen. Tällainen perusteltu epäily voi tukeutua vain pätevään lääketieteelliseen arvioon. Momentin 2 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että muilla taudin leviämisen estämiseksi tarpeellisilla toimenpiteillä tarkoitetaan 13, 14 ja 16 §:ssä mainittuja toimenpiteitä.

18 §. Pykälän 1 ja 2 momenttia muutettaisiin siten, että sana ”terveyslautakunta” muutettaisiin ”tartuntatautien torjunnasta vastaavaksi toimielimeksi”, sillä kunnassa kyseessä olevan määräyksen tai vahvistuksen voi antaa muu lautakunta tai toimielin kuin terveyslautakunta. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että sana läänioikeus korvataan sanalla hallinto-oikeus tehdyn hallintotuomioistuinten koskevan uudistuksen mukaisesti.

19 §. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vastaava terveyskeskuslääkäri muutetaan terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavaksi lääkäriksi, joka käytännössä hoitaa tartuntatauteihin liittyviä tehtäviä terveyskeskuksessa.

20 §. Pykälän 1 momentin asiasisältö säilyisi ennallaan. Sen mukaan työnantajan on vaadittava sellaista työtä tekevältä tai sellaisessa tehtävässä olevalta, jossa eräiden tartuntatautien leviämisen edellytykset ovat tavallista suuremmat tai seurauksiltaan vakavat, selvitys siitä, ettei asianomainen sairasta yleisvaarallisista tartuntataudeista tarkemmin valtionneuvoston asetuksessa määriteltävää tautia. Nykyisin vaaditaan sosiaali- ja terveysministeriön ohjeen mukaan selvitys siitä, ettei kyseisessä tehtävässä toimiva työntekijä sairasta salmonelloosia tai hengityselinten tuberkuloosia. Nämä taudit on tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksella taudeiksi, joista vaaditaan selvitys, ettei kyseessä olevissa tehtävissä toimiva työntekijä sairasta niitä.

Tartuntatautiasetuksen 11 §:n säännöksiä vastaavat säännökset työntekijän terveydentilaa koskevasta selvityksestä ehdotetaan otettavaksi lain tasolle perustuslain 80 §:n mu-

kaisesti. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi tartuntatautiasetuksen 11 §:n 1 momentin säännöstä vastaava säännös, jossa määritellään terveydentilaa koskevaa selvitystä vaativat tehtävät. Työnantajan tulisi vaatia tieto laboratorio- tai röntgentutkimuksen tai muun tutkimuksen tuloksesta ennen työhön tai tehtävään ryhtymistä henkilöltä, joka työskentelee:

1) terveydenhuollon toimintayksikössä, pitkäaikaishoitoa järjestävässä laitoksessa tai vesilaitoksessa tehtävässä, jossa hän voi aiheuttaa 1 momentissa tarkoitettua yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen vaaraa;

2) alle kouluikäisten lasten sekä vanhusten hoitotehtävissä;

3) elintarvikehuoneistossa tehtävässä, jossa käsitellään pakkaamattomia, helposti pilaantuvia elintarvikkeita; tai

4) muussa tehtävässä, jossa 1 momentissa tarkoitettua yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen vaara elintarvikkeiden välityksellä on ilmeinen.

Pykälän 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuihin tehtäviin katsotaan kuuluvan työskentely lypsy- tai muissa maidonkäsittelytehtävissä maidontuotantotilalla, jos tila harjoittaa maitotuotteiden suoramyyntiä tai toimittaa maitoa meijeriin, jossa maitoa ei pastöroida.

Voimassa olevan sosiaali- ja terveysministeriön ohjeen mukaan salmonellatutkimus tehdään momentin 1 kohdan mukaisesti silloin, kun henkilö työskentelee sairaalassa vastasyntyneiden osastolla, valmistaa ruokaa vastasyntyneille tai työskentelee vesilaitoksessa sellaisessa tehtävässä, jossa on välittömässä kosketuksessa jakeluun tulevan veden kanssa.

Momentin 3 kohdan mukaisesti tehdään salmonellatutkimus, jos henkilö työskentelee tehtävissä, jotka edellyttävät terveydensuojeluasetuksen (1280/1994) 29 §:ssä mainittujen helposti pilaantuvien elintarvikkeiden ja niiden käsittelypintojen toistuvaa koskettelua paljain käsin.

Tutkimus tuberkuloosin toteamiseksi tehdään momentin 1 kohdan mukaisesti sairaaloissa keuhkosairauksien sekä synnytys- ja vastasyntyneiden osastojen välittömään potilashoitoon osallistuvilla. Momentin 2 kohdan mukaisesti tuberkuloositutkimus tehdään alle kouluikäisten lasten hoitotehtävissä pitkäai-

kaisesti esimerkiksi päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai kehitysvammaisten hoidossa toimiville henkilöille. Samaa käytäntöä salmonelloosin ja tuberkuloosin toteamiseksi on tarpeellista jatkaa edelleen.

Tartuntatautiasetuksen 11 §:n 2 momentissa olevaa säännöstä vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 3 momenttiin. Sen mukaan työnantajan tulee vaatia henkilöltä, joka työskentelee 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tehtävässä, lisäksi laboratoriotutkimuksen tai muun tutkimuksen tuloksesta työntekijän palattua maasta, jossa hän on voinut saada valtioneuvoston asetuksessa tarkemmin määritellyn yleisvaarallisen tartuntataudin.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia ohjeita 2 momentissa tarkoitettussa työssä tai tehtävässä olevan henkilön terveystarkastuksista sekä laboratorio- ja röntgentutkimuksista. Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä määräaikaista rokotuksista ja terveystarkastuksista. Käytännössä asiasta on annettu sosiaali- ja terveysministeriön ohje, ja vallitsevaa käytäntöä ehdotetaan jatkettavaksi.

Pykälän ehdotetussa 5 momentissa nykyisen 3 momentin asiasisältö säilyisi ennallaan. Momentissa sana ”terveyslautakunta” muutettaisiin ”tartuntatautien torjunnasta vastaavaksi toimielimeksi”, sillä kunnassa kyseessä olevan määräyksen tai esityksen voi antaa muu lautakunta tai toimielin kuin terveyslautakunta, ja sana ”lääni-oikeus” korvattaisiin sanalla ”hallinto-oikeus” tehdyn hallintotuomioistuimia koskevan uudistuksen mukaisesti.

22 §. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä todetaan hoitavan lääkärin olevan ensisijaisesti vastuussa potilaan ja mahdollisesti muiden tartunnan saaneiden saattamisesta tutkimukseen ja hoitoon. Jos hän ei voi itse tätä tehdä, hänen tulisi pyytää terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalta lääkäriltä tai sairaanhoitopiiriltä apua tehtävän suorittamiseksi. Jos tehtävän siirto olisi tehty kirjallisesti, asiakirja olisi hävitettävä heti tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi tehtyjen toimenpiteiden jälkeen, eikä siirtoa koskevia tietoja saisi tallentaa po-

tilasasiakirjoihin. Vastaava säännös on sosiaali- ja terveysministeriön tartuntatautien ilmoittamisesta annetussa määräyksessä, joka on tarkoitus kumota ja sen asiasisältö siirtää osittain asetuksen ja osittain lain tasolle. Momenttiin tehtäisiin vastaavasti lisäys, jonka mukaan yleisvaaralliseen ja ilmoitettavaan tartuntatautiin sairastunut ja sairastuneeksi epäilty olisi velvollinen ilmoittamaan tartuntatavan, -paikan ja -ajan sekä sen henkilön nimen, jolta hän on voinut saada tartunnan, terveyskeskuksen taikka sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, jolle hoitava lääkäri on siirtänyt tehtävän.

23 §. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevia säännöksiä tarkemmin tartuntatauti-ilmoituksen tekemisestä, ilmoituksiin sisällytettävistä tiedoista ja niihin liittyvistä mikrobikannoista. Näitä koskeva sääntely tapahtuu nykyisin suurelta osin pykälässä olevien valtuutussäännösten nojalla annetussa sosiaali- ja terveysministeriön tartuntatautien ilmoittamista koskevassa määräyksessä, mitä ei kuitenkaan enää voida pitää riittävänä. Sen vuoksi perussäännökset mainituista seikoista otettaisiin lakiin ja säännöksiä tarkennettaisiin tarvittavilta osin valtioneuvoston asetuksella. Pykälässä mahdollistettaisiin lisäksi eräiltä osin tunnistetietojen liittäminen ilmoituksiin nykyistä laajemmin.

Pykälän 1 momentissa säädetty lääkärin ja hammaslääkärin ilmoitusvelvollisuus säilyisi periaatteiltaan entisen kaltaisena siten, että lääkärin ja hammaslääkärin tulee ilmoittaa epäilemistään tai toteamastaan yleisvaarallisuudesta tai ilmoitettavasta tartuntatautitapauksesta terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Sairanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaavan lääkärin tehtävänä on ilmoittaa tiedot edelleen Kansanterveyslaitokselle. Sairanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaavalla lääkärillä tarkoitetaan sairaanhoitopiiriin lääketieteellisestä toiminnasta vastaavan johtavan lääkärin määräämää tartuntataudeista vastaavaa lääkärinä. Tartuntatautiasetuksessa olevaa yleisvaarallisten ja ilmoitettavien tartuntatautien luokittelua ei ole tarkoitus muuttaa ottuen huomioon, että luokitteluun liittyy muun muassa kysymys hoidon korvaamisesta.

Käytännössä lääkäreiden ja hammaslääkäreiden ilmoituksilla ei kaikkien yleisvaaral-

listen ja ilmoitettavien tartuntatautien kohdalla kuitenkin ole nykyisin näiden tautien torjunnan tai seurannan kannalta tärkeää merkitystä, vaan tarvittavat tiedot saadaan tarkoituksenmukaisemmin laboratorioden ilmoitusten perusteella. Lääkärit ja hammaslääkärit on jo nykyisin vapautettu sosiaali- ja terveysministeriön määräyksen perusteella tekemästä ilmoituksia sukupuoliteitse leviävistä klamydiasta ja muista salmonellojen aiheuttamista taudista kuin lavantaudista ja pikkulavantaudista. Tarkoitus on, ettei lääkäreiden ja hammaslääkäreiden tarvitsisi tehdä ilmoituksia myöskään eräistä muista taudista, lähinnä ekinokokkoosista, septisistä hemofilustaudeista, toisintokumeesta ja muista mykobakteeritaudeista kuin tuberkuloosista. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuutussäännös, jonka perusteella näistä poikkeuksista voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella. Samalla siihen ehdotetaan otettavaksi valtuutussäännös, jonka perusteella valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää, että tartuntatauti-ilmoitus on tietyn taudin osalta tehtävä suoraan Kansanterveyslaitokselle. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa edelleen nykyisin sosiaali- ja terveysministeriön määräykseen perustuva käytäntö, jonka mukaan HIV-tartunnasta ilmoitetaan suoraan Kansanterveyslaitokseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lain 10 §:ssä tarkoitettujen mikrobiologian laboratorioden ilmoitusvelvollisuudesta ja ilmoitukseen liitettävistä näytteistä ja mikrobikannoista. Voimassa olevien säännösten mukaan laboratorioden tulee tehdä Kansanterveyslaitokselle ilmoitus yleisvaarallisten ja ilmoitettavien tartuntatautien aiheuttajamikrobien toteamisesta sekä lääkille erittäin vastustuskykyisten mikrobien toteamisesta. Näiden henkilön tunnistetiedot sisältävien ilmoitusten lisäksi laboratorioden on sosiaali- ja terveysministeriön määräysten perusteella ilmoitettava Kansanterveyslaitokselle myös määräyksissä luetelluista muista tartuntatautien mikrobilöydöksistä. Viimeksi mainittuihin ilmoituksiin ei nykyisin liitetä varsinaisia tunnistetietoja, vaan ainoastaan henkilön syntymäpäivä ja sukupuoli. Määräysten nojalla ilman varsinaisia tunnistetietoja ilmoitettavat löydökset ovat: *Bordetella pertussis*, *Borrelia burgdorferi*, brusellat, *Chlamydia pneu-*

moniae, *Chlamydia psittacii*, *Coxiella burnetii*, enterokokit (vankomysiinille resistentit kannat), *Francisella tularensis*, kamylobakteerit, leptospiirat, *Mycoplasma pneumoniae*, *Staphylococcus aureus* (metisilliinille resistentit kannat), stafylokokit (vankomysiinille resistentit kannat), *Streptococcus pneumoniae* (penisilliiniherkkydeltään alentuneet ja resistentit kannat), *Vibrio parahemolyticus*, yersiniat, adenovirukset, enterovirukset (sisältää coxsackie- ja echovirukset), hepatiitti D ja E -virukset, HTL-virukset, influenssa A ja B -virukset, Japanin B-encefaliittivirus, parainfluenssavirukset, parvovirus, pienet pyöreät virukset (PPV), sisältää astro- ja kalikivirukset sekä Norwalkagenssin), puumalavirus (myyräkuumevirus), puutiaisenkefaliittivirus, respiratory syncytial-virus, rotavirukset, sindbisvirus (Pogosta), *Cryptosporidium*, *Cyclospora cayatanensis*, *Entamoeba histolytica*, filariat, *Giardia lamblia*, leishmaniat, skistosomat, *Toxoplasma gondii*, *Trichinella spiralis*, *Pneumocystis carinii* sekä ne mikrobit, jotka on todettu verestä tai selkäydinnesteestä. Laboratorioden tekemiin ilmoituksiin tulee tarvittaessa liittää näytteitä.

Laboratorioden velvollisuus ilmoittaa myös tietyistä muista tartuntatautien mikrobilöydöksistä kuin yleisvaarallisten ja ilmoitettavien tartuntatautien mikrobilöydöksistä ehdotetaan todettavaksi nykyistä selkeämmin laissa. Mainituista muista mikrobilöydöksistä käytettäisiin nimitystä muut rekisteröivät mikrobilöydökset ja ne ehdotetaan määriteltävän momenttiin otettavan valtuutussäännöksen nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Laboratorioden ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi lisäksi siten, että laista ilmenisi velvoite liittää ilmoituksiin eräissä tapauksissa paitsi näytteitä, myös mikrobikantoja. Näytteellä tarkoitetaan ihmisestä tutkimusta varten otettua biologista kudosta, nestettä tai eritettä. Mikrobikannalla puolestaan tarkoitetaan lääketieteellisestä näytteestä laboratoriomenetelmin tutkimusta varten rikastettua tai erotettua mikrobia tai sen osaa.

Epidemioiden varhaisen toteamisen ja torjuntaohjelmien suunnittelemisen vuoksi on tärkeää, että merkittävien taudinaiheuttajamikrobien tarkkaa tyyppijakaumaa ja lääke-

herkkyysominaisuuksia seurataan keskitetysti. Tämän vuoksi laboratoriot ovat toimittaneet Kansanterveyslaitokselle sen antamissa ohjeissa määriteltyjen mikrobin kannat Kansanterveyslaitoksen laboratorioissa tehtäviä jatkotutkimuksia varten. Tällaisten jatkotutkimusten merkitys tartuntatautien seurannassa, epidemioiden havaitsemisissa ja epidemioiden torjunnassa lisääntyy nopeasti. Edellä mainitut tehtävät edellyttävät myös, että Kansanterveyslaitokselle toimitettaviin mikrobikantoihin liitetään asianomaisen henkilön tunnistetiedot. Sen vuoksi säännöstä, jonka mukaan laboratorion tartuntatauti-ilmoitukseen tulee tarvittaessa liittää näytteitä, ehdotetaan täydennettäväksi mikrobikantojen liittämistä koskevalla velvoitteella. Niistä tilanteista, joissa laboratorion ilmoitukseen tulee liittää mikrobikanta tai näyte, ehdotetaan säädettävän tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tartuntatauti-ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista, mistä nykyisin määrätään tartuntatautilaissa olevan valtuutussäännöksen nojalla sosiaali- ja terveysministeriön tartuntatautien ilmoittamista koskevassa määräyksessä. Ehdotetun säännöksen mukaan tartuntatauti-ilmoitus sisältää potilaan tunnistetiedot sekä muut tartuntatautien ehkäisemiseksi tai tartuntatauti-epidemioiden selvittämiseksi ja leviämisen estämiseksi välttämättömät potilasta koskevat tiedot, tartuntatautiä tai mikrobilöydöstä koskevat tiedot, tartuntatapa, -aika ja -paikkaa koskevat tiedot, hoitoa koskevat tiedot sekä ilmoituksen tekijää koskevat tiedot. Lääkäreiden ja hammaslääkäreiden sekä toisaalta laboratorioden ilmoitettavat tiedot eroavat jossain määrin toisistaan. Ilmoitettavat tiedot myös vaihtelevat jonkin verran riippuen siitä, minkälaisesta tartuntataudista on kysymys. Tämän vuoksi ehdotetaan, että ilmoitettavista tiedoista säädettäisiin tunnistetietoja lukuun ottamatta tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lääkärin ja hammaslääkärin tartuntatauti-ilmoitus sisältää yleensä potilaan tunnistetietojen lisäksi tiedot taudista, potilaan sukupuolesta, asuinkunnasta ja kansalaisuudesta, tartuntapaikasta, tartunnan kulusta, oireiden alkamisajankohdasta ja diagnoosin perusteista sekä ilmoittajaa koskevat tiedot. Eräiden tautien osalta ilmoite-

taan lisäksi tautikohtaisia erityistietoja. Laboratorion tartuntatauti-ilmoitus sisältää henkilöön liittyvien tietojen lisäksi tiedot näytteenottopäivämäärästä, tehdystä tutkimuslöydöksestä, mikrobin toteamistavasta, näytteen laadusta, laboratorion, johon näyte lähetetään jatkotutkimuksia varten, mikrobin resistenssiominaisuuksista, tartuntapaikasta, hoitopaikasta ja ilmoittavasta laboratorion. Laboratoriolle lähetettävään näytesaateeseen lisätään tarvittavat tiedot tartuntapaikasta, jotta laboratorio voi sisällyttää tiedot tartuntatauti-ilmoitukseen.

Myös tartuntatauti-ilmoitukseen sisällytettävistä tunnistetiedoista määrätään nykyisin tarkemmin tartuntatautilaissa olevan valtuutussäännöksen perusteella sosiaali- ja terveysministeriön tartuntatautien ilmoittamista koskevassa määräyksessä. Säädöstä ei henkilötietojen käsittelyä koskevista perustuslain ja henkilötietolain (523/1999) säännöksistä johtuen voida pitää riittävänä, minkä vuoksi tartuntatautien ilmoittamiseen liittyvät tunnistetiedot määriteltäisiin täsmällisesti laissa. Säännökset ehdotetaan otettavaksi pykälän 4 momenttiin.

Ehdotuksen mukaan tunnistetietona ilmoitettaisiin kaikissa tartuntatauti-ilmoituksissa potilaan henkilötunnus sekä yleisvaarallisia ja ilmoitettavia tartuntatauteja koskevissa ilmoituksissa lisäksi potilaan nimi. Tartuntatautien ilmoittamista koskevan sosiaali- ja terveysministeriön määräyksen mukaan lääkärin tai hammaslääkärin terveyskeskuksen vastaavalle lääkärille lähettämään tartuntatauti-ilmoituksen kolmanteen kappaleeseen ei sisällytetä henkilötunnusta vaan ainoastaan tiedot henkilön syntymävuodesta ja sukupuolesta. Tartuntatautilain ja -asetuksen säännösten perusteella kunnan terveysviranomaisilla on ensisijainen vastuu tartuntatautien torjunnasta. Ehdotetun 7 §:n 2 momentin mukaan – jota vastaava säännös sisältyy nykyisin tartuntatautiasetuksen 6 §:n 2 kohtaan – terveyskeskuksen vastaavan lääkärin on otettava selvää epäillyn tai todetun tartuntataudin laadusta ja sen levinneisyydestä sekä ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin taudin leviämisen estämiseksi. Tämän tehtävän hoitaminen edellyttää, että terveyskeskuksen vastaava lääkäri saa sekä yleisvaarallisista että ilmoitettavista tartuntatautitapauksista henkilön

yksilöimisen mahdollistavat tiedot.

Kuten edellä on esitetty, henkilötunnus liitettäisiin nykyisestä käytännöstä poiketen yleisvaarallisia ja ilmoitettavia tartuntatauteja koskevien ilmoitusten lisäksi myös laboratorioroiden muita rekisteröitäviä mikrobilöydöksiä koskeviin ilmoituksiin. Nykyinen mainittuja mikrobilöydöksiä koskeva ilmoittamiskäytäntö, jossa henkilöstä ilmoitetaan vain hänen syntymäpäivänsä ja sukupuolensa, merkitsee sitä, että tartuntatautitapaus sijoitetaan usein väärään kuntaan, koska henkilö voi olla kyseisen taudin vuoksi hoidettavana muualla kuin asuinkunnassaan. Lisäksi samaa tapausta koskevat ilmoitukset eri kunnissa sijaitsevista sairaanhoidon yksiköistä eivät yhdisty toisiinsa. Näistä syistä johtuen epidemian tunnistus voi viivästyä. Merkittävä osa kyseisistä mikrobilöydöksistä aiheuttaa vakavia sairauksia, kuten hinkuuskäähä aiheuttava *Bordetella pertussis* -bakteeri sekä vakavia yleisinfektioita aiheuttavat verestä tai selkäydinnesteestä todetut mikrobit. Kun ilmoitukseen sisällytetään potilaan henkilötunnus, potilaan oikea koti- tai asuinkunta voidaan selvittää nopeasti väestötietojärjestelmästä, jolloin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä tehokkaasti.

On lisääntyvässä määrin viitteitä siitä, että useilla infektioilla on osuutta pitkäaikaisten kansantautien synnyssä. Näistä merkittävä osa kuuluu laboratorioroiden ilmoitettaviin, muiden kuin yleisvaarallisten tai ilmoitettavien tartuntatautien mikrobilöydöksiin. Mainitun kaltaisia viitteellisiä yhteyksiä ovat muun muassa kroonisten nivelsairauksien yhteys sairastettuihin suolistoinfektioihin tai sukupuolitauteihin, useiden kroonisten virusinfektioiden yhteys syöpäsairauksien syntyyn sekä viitteet myyristä tarttuvan puumalavirusinfektion yhteydestä kroonisen verenpainetaudin syntymiseen. Syy-seurausyhteyden varmistaminen sekä eri infektioihin liittyvien pitkäaikaisvaikutusten (kansantautien) kokonaismäärän ja niiden yhteiskunnalle aiheuttaman sairauskuormituksen määrittäminen edellyttää suurten infektiotapausmäärien pitkäaikaista seurantaa ja mahdollisuutta yhdistää - erillisten tutkimuslupien kautta - tartuntatautirekisterin tietoja pitkäaikaisia kansantauteja koskevia tietoja sisältävien rekisterien tietoihin. Nämä ovat mahdol-

lisia vain, jos tartuntatautilöydösten ilmoittamisen yhteydessä kerätään henkilötunnus.

Jos potilaalla, jolla on todettu muu rekisteröitävä mikrobilöydös, ei ole henkilötunnusta, potilaasta ilmoitettaisiin tunnistetietoina hänen nimensä, syntymäpäivänsä ja sukupuolensa. Potilaan nimi ilmoitettaisiin lisäksi kaikissa yleisvaarallisia ja ilmoitettavia tartuntatauteja koskevissa ilmoituksissa. Voimassa olevan sosiaali- ja terveysministeriön määräyksen mukaan potilaan nimi ilmoitetaan aina vain yleisvaarallisten tartuntatautien osalta, kun taas ilmoitettavia tartuntatauteja koskeviin ilmoituksiin se sisällytetään vain niissä tapauksissa, joissa henkilöllä ei ole henkilötunnusta, esimerkiksi ulkomaa-laisten ja vastasyntyneiden kohdalla. Tämä käytäntö ei kuitenkaan ole toiminut tyydyttävästi johtaen tilanteisiin, jossa kaikissa näitä tartuntatauteja koskevissa ilmoituksissa ei ole ollut lisätartuntojen estämiseksi riittäviä henkilön yksilöintitietoja.

Säännöksessä todettaisiin lisäksi, että kun tartuntatauti-ilmoitukseen liittyy mikrobikanta tai näyte, tämä yksilöidään vastaavilla tunnistetiedoilla kuin tartuntatauti-ilmoitus. Kuten edellä 2 momentin perusteluissa on todettu, Kansanterveyslaitoksen mikrobiologian laboratorioissa tapahtuva mikrobikantojen jatkotutkimus on tärkeää ja toiminnan merkitys lisääntyy nopeasti. Laboratorion löydöksen ilmoittaminen Kansanterveyslaitoksen ylläpitämään valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin ja mikrobikannan lähettäminen Kansanterveyslaitoksen asiantuntijalaboratorioon tapahtuvat eri mekanismilla ja usein eri aikaan. Kantojen jatkotutkimusten luoma mahdollisuus tautitilanteen kehityssuunnan luotettavaan päättelyyn sekä epidemioiden varhaiseen toteamiseen toteutuu vain luotettavalla Kansanterveyslaitoksen eri mikrobiologian laboratorioroiden tietojen kokoamisella tartuntatautirekisteriin. Sen vuoksi on tärkeää, että mikrobikantoihin liitetään asianomaisen henkilön tunnistetiedot. Henkilötietojen käsittelylle asetettavien aikaisempaa suurempien vaatimusten vuoksi tunnistetietojen liittämisestä mikrobikantoihin ehdotetaan säädettäväksi nimenomaisesti.

Tartuntatautien ilmoitusmenettelystä annetun sosiaali- ja terveysministeriön määräyksen mukaan Kansanterveyslaitos antaa yksi-

tyiskohtaiset ohjeet tartuntatautien ilmoittamisessa noudatettavista menettelytavoista. Koska kysymys on ilmoittamismenettelyn teknisestä toteuttamisesta, nykyisen käytännön säilyttäminen on tarkoituksenmukaista. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi säännös, jossa Kansanterveyslaitos valtuutettaisiin antamaan tarkempia ohjeita näistä menettelytavoista.

23 a §. Pykälässä säädettäisiin tartuntatauti-ilmoitusten perusteella pidettävistä rekistereistä sekä rekistereihin tallettavista tunnistetiedoista ja niiden säilyttämisestä. Pykälässä nykyisin olevat rekisteritietojen luovuttamista koskevat säännökset ehdotetaan sen sijaan siirrettäväksi 23 b §:ään.

Voimassa olevien 1 momentin säännösten mukaan sairaanhoitopiirin vastaava lääkäri ylläpitää yleisvaarallisia ja ilmoitettavia tartuntatauteja koskevien ilmoitusten perusteella alueellista ja Kansanterveyslaitos valtakunnallista tartuntatautirekisteriä. Käytännössä sairaanhoitopiireissä ei ole muodostettu ilmoitusten perusteella erillistä tartuntatautirekisteriä, vaan kysymys on ainoastaan tietyn aikaa säilytettävien ilmoituslomakkeiden muodostamasta kokonaisuudesta. Ilmoituslomakkeita säilytetään tietyn aikaa tartuntatautien vastustamistyötä, niiden leviämisen ehkäisemistä ja seuranta varten. Erillisten automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävien, yleisvaarallisia ja ilmoitettavia tartuntatauteja koskevien alueellisten tartuntatautirekisterien perustamiselle ei edelleenkaan ole tarvetta, jos sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi 23 b §:n 1 momentissa ehdotetu in tavoin saada tietoja valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä. Alueellisia tartuntatautirekistereitä koskevaa 23 a §:n 1 momentin säännöstä ehdotetaan sen vuoksi muutettavaksi siten, että siitä ilmenee nimenomaisesti, että rekisteri koostuu tartuntatauti-ilmoituksista.

Lääkkeille, käytännössä antibiooteille, erittäin vastustuskykyiset mikrobit ovat nykyisen tiedon mukaan yleensä 23 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin muihin rekisteröitäviin mikrobilöydöksiin kuuluvia mikrobeja. Niiden aiheuttamat epidemiat sairaaloissa ja muissa hoitolaitoksissa ovat vaikea ja kasvava ongelma. Tärkein niin sanottujen sairaalainfektioiden aiheuttaja on metisilliiniresis-

tentti *Staphylococcus aureus* (MRSA), joka on yleistynyt nopeasti maassamme. Muita tällä hetkellä tiedossa olevia merkittäviä sairaalainfektioiden aiheuttajia ovat vankomysiinille resistentit stafylokokit ja vankomysiinille resistentit enterokokit (VRE). Koska muiden kuin yleisvaarallisten ja ilmoitettavien tartuntatautien mikrobilöydöksiä koskeviin ilmoituksiin ei tähän saakka ole liitetty henkilötunnusta, tartuntatautilain 23 a §:n 1 momenttiin lisättiin vuonna 1999 säännös, jonka mukaan Kansanterveyslaitos voi valtakunnallisen tartuntatautirekisterin lisäksi ylläpitää lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin kantajista erillistä rekisteriä, johon on voitu tallettaa tunnistetietona mikrobin kantajien henkilötunnukset. Lakiehdotuksen 23 §:n 4 momentin mukaan potilaan henkilötunnus ilmoitettaisiin myös niin sanottujen muiden rekisteröitävien mikrobilöydösten osalta ja se talletettaisiin ehdotetun 23 a §:n 4 momentin mukaan valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin. Näin ollen lääkkeille erittäin vastustuskykyisiin mikrobeihin liittyviä tietoja ei ole tarpeen enää käsitellä valtakunnallisella tasolla erillisenä rekisterinä, vaan tiedot olisivat osa valtakunnallista tartuntatautirekisteriä.

Lääkkeille erityisen vastustuskykyisten mikrobin aiheuttamia epidemioita pyritään rajoittamaan sairaalahygienisillä toimenpiteillä. Lääkkeille erityisen vastustuskykyisten mikrobin kantajat ovat usein vaikeasti sairaita henkilöitä, joilla on ollut useita osatoimituksia terveydenhuollon eri toimintayksiköissä. Useissa tapauksissa he eivät sairautensa tai korkean iän aiheuttaman heikkouden vuoksi kykene antamaan pätevää suostumusta itseään koskevien tietojen luovuttamiseen toisille hoitoyksiköille. Jotta lääkkeille erityisen vastustuskykyisiä mikrobeja kantavat potilaat voitaisiin välittömästi heidän tullessaan hoitoon tunnistaa siten, että voitaisiin käynnistää riittävät sairaalahygieniset toimenpiteet, mahdollinen kantajuus tulisi olla tarkistettavissa mihin vuorokaudenaikaan tahansa ja riippumatta siitä, voidaanko potilaalta itseltään pyytää suostumus tietojen hankkimiseen. Ei kuitenkaan ole teknisesti tarkoituksenmukaista rakentaa valtakunnallista järjestelmää, jossa terveydenhuollon toimintayksiköt voisivat potilaan sisään

kirjoittamisen yhteydessä reaaliaikaisesti tarkistaa keskitetystä valtakunnallisesta rekisteristä, onko potilaalla havaittu aikaisemmin mikrobilääkkeille vastustuskykyisen mikrobin löydös. Sen sijaan on perusteltua, että tällaisen rekisterin perustaminen mahdollistettaisiin alueellisesti sairaanhoitopiiritasolla. Terveystieteiden tutkimuskeskukset voisivat tällöin tarkistaa kyseisestä rekisteristä, onko sisään kirjoitettavalle henkilölle rekisteröity lääkkeille erityisen vastustuskykyisen mikrobin löydös. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan sen vuoksi lisättäväksi säännös, jonka mukaan sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi ylläpitää lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin ilmenemisen ja leviämisen estämiseksi mainittujen mikrobin kantajista erillistä rekisteriä. Mikrobit, joiden kantajia rekisteri koskisi, määriteltäisiin valtioneuvoston asetuksella. Rekisterin tietojen luovuttamista säädettäisiin 23 b §:n 3 momentissa.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin nykyisin sen 1 momentissa ja lain 6 §:n 3 momentissa mainittu Kansanterveyslaitoksen tehtävä ylläpitää valtakunnallista tartuntatautirekisteriä. Tartuntatautirekisterin käyttötarkoitusta koskeva määrittely, joka voimassa olevassa laissa sisältyy 6 §:n 3 momenttiin, ehdotetaan siirrettäväksi asiallisesti samansisältöisenä käsiteltävänä olevaan säännökseen.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin nykyisin sen 2 momentissa oleva säännös, jonka mukaan tartuntatauti-ilmoitus on hävitettävä viimeistään ilmoittamista seuraavan vuoden loppuun mennessä ja jonka mukaan ilmoituksen tietoja ei saa kopioida tai siirtää terveyskeskuksen tai sairaanhoitopiirin potilasrekisteriin tallettaviksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin ja alueelliseen lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin kantajien rekisteriin tallettavista tunnistetiedoista sekä niiden säilyttämisajasta, joista nykyisin määrätään sosiaali- ja terveysministeriön tartuntatautien ilmoittamista koskevassa määräyksessä. Koska rekistereitä 1 ja 2 momentin mukaan pidetään tartuntatauti-ilmoitusten perusteella, niihin sisällytetään tartuntatauti-ilmoituksen tiedot. Henkilötietojen suojaa koskevien vaatimusten vuoksi henkilön tunnistamisen mahdollista-

vien tietojen tallettamisesta on kuitenkin tarpeen säätää nimenomaisesti. Ehdotuksen mukaan rekistereihin talletettaisiin tunnistetietoina 23 §:n 4 momentissa tarkoitetut tiedot, toisin sanoen potilaan henkilötunnus sekä yleisvaarallisten ja ilmoitettavien tartuntatautien osalta lisäksi potilaan nimi. Jos potilaalla, jolla on todettu muu rekisteröitävä mikrobilöydös, ei ole henkilötunnusta, tunnistetietoina talletettaisiin hänen nimensä, syntymäpäivänsä ja sukupuolensa. Tartuntatauti-ilmoitukseen liitetyt mikrobikannat ja näytteet luettaisiin osaksi valtakunnallista tartuntatautirekisteriä. Kansanterveyslaitos täydentää ilmoitusten tietoja väestötietojärjestelmästä saatavilla henkilön asuinkuntaa, kotikuntaa, kansalaisuuksia ja mahdollista kuolemaa koskevilla tiedoilla.

Tartuntatautirekisteriin talletettuja henkilön tunnistamisen mahdollistavia tietoja säilytetään sosiaali- ja terveysministeriön määräyksen mukaan nykyisin pääsääntöisesti kolme vuotta. Pitkäkestoisissa tai erittäin hitaita epidemioita aiheuttavissa infektioissa tunnistetiedot säilytetään kuitenkin 50 vuotta. Tällaisia sairauksia ovat määräysten mukaan hepatiitti B -infektio, hepatiitti C -infektio, HIV-infektio, lavantauti, pikkulavantauti, kuppa sekä tuberkuloosi ja muut mykobakteerien aiheuttamat taudit.

Valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin ja alueelliseen lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin kantajien rekisteriin talletettuja tunnistetiedot sisältäviä tietoja saatetaan ehdotuksen mukaan säilyttää niin kauan kuin se on rekistereiden 1 ja 2 momentissa määriteltyjen käyttötarkoitusten kannalta välttämätöntä. Tieto henkilön nimestä säilytetäisiin samaa tautitapausta koskevien erillisten ilmoitusten yhdistämisen, niin sanotun yhdistämisaikavälin, päättymistä seuraavan vuoden loppuun. Tällaiseksi yhdistämisaikaväliksi (5 momentti) arvioidaan useimpien tartuntatautien ja mikrobilöydösten kohdalla yksi vuosi, joissakin tapauksissa tätä lyhyempikin aika. Eräiden tartuntatautien ja mikrobilöydösten kohdalla taas tarvitaan pidempi aika, kolme vuotta tai joissakin tapauksissa 50 vuotta. Nimen hävittämisen lisäksi valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin talletetut henkilötunnukset olisi ehdotuksen mukaan saatettava vastaavan ajan kuluttua sellaiseen

muotoon, ettei yksittäisiä henkilöitä voi niiden perusteella tunnistaa. Näin esimerkiksi kyseisen rekisterin tietoja ehdotettujen 23 b §:n säännösten perusteella teknisen käyttöyhteyden avulla käytävä ei enää yhdistämiskäytävään päättymistä seuraavan vuoden päätyttyä voisi tunnistaa, ketä tiedot koskevat. Edellä tarkoitettu ajasta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Viimeisen vuosikymmenen kuluessa on saatu nopeasti lisääntyvää näyttöä siitä, että moniin infektioauteihin liittyy pitkäaikaista sairastavuutta, joka on kansanterveydellisesti merkityksellistä. On joukko infektioauteja, joissa pitkäaikaista sairastavuutta ei ole tutkittu tai se tunnetaan hyvin puutteellisesti sen vuoksi, että erillisessä tutkimusprojektissa tapahtuva pitkäaikaissuranta edellyttää suurta tutkittavien perusjoukkoa ja pitkäaikaisesti toimivaa erillistä tutkimusorganisaatiota, joiden aiheuttamia kustannuksia ei ole mahdollista kattaa. Kansanterveyslaitoksen lakisäänteisenä tehtävänä on tutkia väestön terveyttä ja sairauksien yleisyyttä. Tartuntatautirekisterin tietoja voidaan henkilötunnuksen avulla yhdistää asianmukaisten erillisten tutkimuslupien perusteella maassamme ylläpidettäviin muihin rekistereihin ja tutkia siten monipuolisesti yleisten kroonisten kansantautien liittymistä eri infektioihin. Tämän vuoksi on perusteltua, että tartuntatautirekisteriin talletetut salakirjoitetut henkilötunnukset voitaisiin säilyttää siten, että ne edellä mainituissa tutkimustilanteissa voitaisiin erityisen avaimen avulla muuttaa ymmärrettäviksi. Myös alueellisten lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin kantajien rekistereiden käyttötarkoitus edellyttää, että henkilötunnus voidaan säilyttää niin kauan kuin se on rekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämätöntä.

Siihen, kuinka kauan henkilötunnusta säilytettäisiin, sovellettaisiin, mitä henkilötietolain 12 §:n 2 momentissa säädetään. Siinä edellytetään, että tietojen perustetta ja käsitelyn tarvetta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein, jollei laista tai tietosuojalautakunnan luvasta muuta johdu. Kansanterveyslaitoksen ja sairaanhoitopiirin vastaavan lääkärin olisi näin ollen arvioitava vähintään viiden vuoden välein, voidaanko henkilötunnuksen säilyttämistä edelleen pitää välttämät-

tömänä valtakunnallisen tartuntatautirekisterin tai alueellisen lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin kantajien rekisterin käyttötarkoitusten kannalta.

23 b §. Tartuntatautirekisteriin ja lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin kantajien rekisteriin talletettujen tietojen luovuttamista koskevat säännökset ehdotetaan erottettavaksi nykyisestä 23 a §:stä erilliseksi pykäläksi. Tietojen luovuttamisesta säädettäisiin siten 23 b §:ssä, jolloin nykyisen 23 b §:n sisältö siirtyisi 23 c §:ään.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin vastaavalla tavalla kuin voimassa olevan lain 23 a §:n 3 momentissa velvoite pitää rekistereihin talletetut henkilötiedot salassa. Tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä täydennettäisiin selvyuden vuoksi siten, että niistä ilmenee, että tietoja voidaan luovuttaa kyseisissä tilanteissa niiden salassapitoa koskevien säännösten estämättä.

Voimassa olevan lain 23 a §:n 3 momentin mukaan Kansanterveyslaitos voi luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä sairaanhoitopiirin vastaavalle lääkärille asianomaista sairaanhoitopiiriä ja terveyskeskuksen vastaavalle lääkärille asianomaista terveyskeskusta koskevia tietoja siinä laajuudessa kuin se on epidemioiden selvittämiseksi ja niiden leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Tartuntatautilainsäädännössä, erityisesti ehdotetussa 7 §:n 2 momentissa, säädettyjen tehtävien suorittaminen edellyttää, että terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalla lääkärillä on mahdollisuus saada tartuntatapauksista riittävät tapauskohtaiset tiedot. Voimassa oleva valtakunnallisen tartuntatautirekisterin tietojen luovuttamisoikeutta koskeva säännös ei kuitenkaan mahdollista tietojen saamista terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin tehtävien kannalta riittävässä laajuudessa. Momentissa ehdotetaan sen vuoksi säädettäväksi, että Kansanterveyslaitos voi luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille asianomaista sairaanhoitopiiriä ja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille asianomaisen terveyskeskuksen toiminta-alueita koskevia tietoja siinä laajuudessa kuin se on sairaanhoitopiirin ja kunnan tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluvien

tehtävien vuoksi välttämätöntä.

HIV-tartuntatapausten poikkeukselliseen ilmoittamiseen tartuntatautien ilmoittamismenettelyä koskevan sosiaali- ja terveysministeriön määräyksen mukaan suoraan Kansanterveyslaitokselle on liittynyt se, että näitä tapauksia koskevia tietoja on mainittujen määräysten mukaan voitu luovuttaa sairaanhoitopiiriin ja terveyskeskuksen vastaavalle lääkärille vain ilman henkilön tunnistamisen mahdollistavia tietoja. Koska HIV-tartuntojen poikkeuksellinen ilmoitusreitti on tarkoitettu säilyttää säätämällä siitä 23 §:n 1 momenttiin ehdotetun valtuutussäännöksen perusteella valtioneuvoston asetuksella, myös näitä tartuntoja koskevien tietojen luovuttamista on perusteltua edelleen rajoittaa. Lain 23 b §:n 1 momenttiin ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi vastaavasti säännös, jonka mukaan tunnistetietoja ei kuitenkaan luovuteta sellaisten tautien osalta, joista 23 §:n 1 momentin nojalla tehdään ilmoitus suoraan Kansanterveyslaitokselle. Käytännössä valtuutussäännöksen perusteella kiellettäisiin siis HIV-tartuntatapausten liittyvä tunnistetietojen jatkuva luovuttaminen tartuntatautirekisteristä sairaanhoitopiiriin ja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille sillä tavalla kuin se olisi mahdollista momentin säännösten perusteella muiden tartuntatautien osalta. Epidemiaa epäiltäessä tietojen luovuttaminen olisi kuitenkin mahdollista ehdotettujen lain 40 a §:n 3 momentin säännösten mukaisesti.

Ottaen huomioon, että lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajia koskevat tiedot olisivat osa valtakunnallista tartuntatautirekisteriä, ei näiden tietojen luovuttamisesta Kansanterveyslaitoksesta enää olisi tarpeen olla erillistä säännöstä.

Voimassa olevan lain 23 a §:n 3 momentin mukaan sairaanhoitopiiri voi luovuttaa alueellisesta tartuntatautirekisteristä tietoja veripalvelutoiminnasta annetun lain (968/1994) 3 §:ssä tarkoitetulle yhteisölle silloin, kun se on välttämätöntä veren välityksellä leviävän tartunnan ehkäisemiseksi. Kuten ehdotetun 23 a §:n 1 momentin kohdalla on todettu, esityksessä lähdetään siitä, ettei yleisvaarallisia ja ilmoitettavia tartuntatauteja koskevien ilmoitusten perusteella pidettäisi automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen erillisiä alueellisia

tartuntatautirekistereitä. Ehdotetuissa 23 b §:n 2 momentin säännöksissä ei sen vuoksi säädettäisi tietojen luovuttamisesta alueellisesta tartuntatautirekisteristä, vaan tietojen luovuttamismahdollisuus koskisi sen sijaan 23 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen, yleisvaarallisia ja ilmoitettavia tartuntatauteja koskevien ilmoitusten tietoja.

Tartuntatauteihin liittyvien tietojen luovutusta koskeviin säännöksiin ei nykyisin sisälly säännöstä tietojen luovuttamisesta sairaanhoitopiiritalolta terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Ottaen huomioon terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin tartuntatautien torjuntatyöhön kuuluvat tehtävät ja se, että tarvittavat tiedot voi esimerkiksi alueellista epidemiaa epäiltäessä tai alueellisen työnjaon ja potilaan sujuvan hoidon järjestämiseksi olla tarkoituksenmukaisempaa hankkia sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaavan lääkärin kautta kuin suoraan Kansanterveyslaitoksesta, tällainen tietojen luovuttamista koskeva säännös on perusteltu. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi säännös siitä, että sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi luovuttaa 23 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten tietoja sekä 23 b §:n 1 momentin nojalla valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä saamia tietoja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille siinä laajuudessa kuin se on kunnan tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä sekä veripalvelutoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitetulle yhteisölle siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä veren välityksellä leviävän tartunnan ehkäisemiseksi. Sairanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi tällöin esimerkiksi terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin pyynnöstä hankkia Kansanterveyslaitoksen ylläpitämästä valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä terveyskeskuksen toiminta-alueita koskevia tietoja, jotka liittyvät esimerkiksi niin sanottuun muuhun rekisteröitävään mikrobiölöykseen tai jotka liittyvät sellaisia yleisvaarallista tai ilmoitettavaa tartuntatautia koskeviin tapauksiin, joita koskevat ilmoitukset on ehdotetun 23 a §:n 3 momentin perusteella jo hävitetty, sekä luovuttaa tiedot edelleen terveyskeskuksen tartuntataudeista

vastaavalle lääkärille.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tietojen luovuttamisesta sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavan lääkärin pitämästä alueellisesta lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteristä. Ehdotetun säännöksen mukaan sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi luovuttaa kyseisestä rekisteristä potilasta koskevia tietoja häntä hoitavalle terveydenhuollon toimintayksikölle siinä laajuudessa kuin se on epidemian leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Tietojen luovuttamisen edellytyksenä olisi siten, että henkilöllä, jota tiedot koskevat, on hoitosuhde tietoja hankkivaan terveydenhuollon toimintayksikköön. Luovuttamisen edellytykset vastaavat voimassa olevan lain 23 a §:n 3 momentissa olevia säännöksiä tietojen luovuttamisesta mainitun pykälän 1 momentin säännösten nykyisin mahdollistamasta valtakunnallisesta lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteristä.

Tartuntatautien ilmoitusjärjestelmässä ja rekistereissä käytettävän tietotekniikan ja saalausmenetelmien kehittyminen mahdollistaa entistä paremman tietosuojan. Tämän vuoksi pykälän 1 – 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ehdotetaan voitavan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Pykälän 4 momenttiin ehdotettu säännös mahdollistaisi sen, että sairaanhoitopiirin ja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavat lääkärit voisivat teknisen käyttöyhteyden avulla etäkäyttää valtakunnallista tartuntatautirekisteriä omaan toimialueeseensa kuuluvien tietojen osalta. Säännös mahdollistaisi myös sen, että terveydenhuollon toimintayksiköt voisivat jo potilaan sisään kirjoittamisen yhteydessä tarkistaa alueellisesta lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien rekisteristä, onko potilaalle rekisteröity lääkkeille erityisen vastustuskykyisen mikrobin löydös. Tapauksissa, joissa tällainen löydös todettaisiin, voitaisiin tällöin ryhtyä välittömiin mikrobin leviämisen estämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

Rekistereihin sisältyvien henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava henkilötietolaista johtuvia, muun muassa tietojen suojaamista koskevia vaatimuksia. Tietoja pyytävän olisi ehdotetun säännöksen mukaan lisäksi esitettävä ennen teknisen käyttöyhteyden

avaamista selvitys siitä, että tietojen suojauksesta tullaan huolehtimaan asianmukaisesti.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta luovuttaa valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin talletettuja henkilötietoja tieteellistä tutkimusta varten. Säännös vastaisi asiallisesti voimassa olevan lain 23 a §:n 4 momentissa olevaa säännöstä. Kansanterveyslaitos voisi siten edelleenkin antaa luvan kyseisten tietojen luovuttamiseen terveydenhuollon toimintaa, tautien ennaltaehkäisyä tai hoitoa koskevaa taikka näihin liittyvää määrättyä tieteellistä tutkimusta varten. Koska voimassa olevassa säännöksessä mainittu henkilörekisterilaki (471/1987) on kumottu, tietojen luovuttamiselta edellytettäisiin lisäksi, että luovutus täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyt vaatimukset. Mainitun säännöksen mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Ennen lupapäätöksen antamista olisi edelleenkin varattava tietosuojavaltuutetulle tilaisuus tulla kuulluksi.

23 c §. Voimassa olevan lain 23 b §:n mukaan tapauksissa, joissa tartuntataudin leviämisen estäminen saattaa edellyttää lain 12–16, 18 tai 20 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä, tartuntatauti-ilmoituksen vastaanottajan tai kiireellisessä tapauksessa ilmoitusvelvollisen on saatettava asia toimivaltaisen viranomaisen tietoon. Säännös ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 23 c §:ään. Koska ilmoitus ollakseen tarkoitustaan vastaava edellyttää eräissä tapauksissa, varsinkin lain 14, 16, 17, 18 ja 20 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa, että siitä ilmenevät myös asianomaisten henkilön tai asianomaisten henkilöiden tunnistetiedot, säännöstä ehdotetaan selvyyden vuoksi täydennettäväksi siten, että säännöksestä ilmenee, että ilmoitus tulee tehdä tietojen salassapittoa koskevien säännösten estämättä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus myös 17 §:ään, joka koskee sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn eristämistä sairaanhoitolaitokseen, koska myös tällaisissa tilanteissa asia on saatettava toimi-

valtaisen viranomaisen tietoon.

Tartuntatautilakiin ei nykyisin sisälly säännöksiä tietojen toimittamisesta lääkäriltä toimivaltaiselle terveydensuojeluviranomaiselle, vaikka lääkärin toteama tai epäilemä epidemia edellyttäisi tämän viranomaisen toimenpiteitä. Sosiaali- ja terveysministeriön tartuntatautien ilmoittamismenettelyä koskevassa määräyksessä sen sijaan todetaan, että lääkärin tulee ilmoittaa juomaveden ja elintarvikkeiden välityksellä levinneiksi epäillyt tai todetut epidemiat terveyskeskuksen vastaavalle lääkärille. Jotta kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi ryhtyä tehokkaisiin toimenpiteisiin juomaveden tai elintarvikkeen välityksellä leviävän epidemian torjumiseksi, se tarvitsee yksityiskohtaisia tietoja tapauksesta, mikä voi edellyttää myös henkilön yksilöivien tietojen ilmoittamista. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan sen vuoksi lisättäväksi säännös, jonka mukaan lääkärin tulee salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa epäilemästään tai toteamastaan juomaveden tai elintarvikkeen välityksellä leviävästä epidemiasta kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Säännöksessä yksilöitäisiin, mitä tietoja henkilön tunnistamisen mahdollistavaan ilmoitukseen voisi sisältyä. Ehdotetun säännöksen mukaan ilmoitus voisi sisältää epidemian leviämisen estämiseksi välttämättömät henkilön tunnistetiedot sekä tartuntatautia ja sen tartuntatapaa koskevat tiedot.

Eräissä tilanteissa on tärkeää, että terveysviranomaiset ilmoittavat epäilemästään tai toteamastaan tartuntatautitapauksesta kunnan eläinlääkintäviranomaiselle. Tartuntatautiasetuksen 6 §:n 8 kohdan mukaan terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin tulee ilmoittaa tarvittaessa kunnan eläinlääkintäviranomaisille eläimille aiheutuvasta terveydellisestä vaarasta epäillessään tai todetessaan ihmisessä tartuntatautia, joka voi tarttua ihmisestä eläimeen tai jonka ihminen on voinut saada eläimestä. Tiedonvälitys terveysviranomaiselta eläinlääkintäviranomaiselle on keskeistä esimerkiksi todettaessa EHEC -tautitapaus karjatilalla asuvassa henkilössä tai karjatilalla käymisen jälkeen, jolloin tilanne edellyttää eläinlääkintäviranomaisen epidemiologista selvitystä tilalla ja tämän seurantatoimenpiteitä. Koska ilmoitus voi edellyttää myös henkilön yksilöivien tie-

tojen antamista, ei asetustasoinen säännös ilmoittamisesta ole riittävä, vaan säännöksen tulee olla laissa. Sen vuoksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin tulee salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa kunnan eläinlääkintäviranomaiselle epäilemästään tai toteamastaan tartuntataudista, joka voi olla peräisin eläimestä tai joka voi tarttua ihmisestä eläimeen. Säännöksessä yksilöitäisiin, mitä tietoja henkilön tunnistamisen mahdollistavaan ilmoitukseen voisi sisältyä. Ehdotetun säännöksen mukaan ilmoitus voisi sisältää ihmisille tai eläimille aiheutuvan vaaran torjumiseksi välttämättömät henkilön tunnistetiedot sekä tartuntatautia ja sen tartuntatapaa koskevat tiedot. Tiedon luovuttamisen päätavoitteena on tukea valvontaviranomaisen toimenpiteitä, joilla ehkäistään lisätartunnat samasta eläinlähteestä ihmisiin.

24 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ilmoitusvelvollisuus ihmisen terveyttä uhkaavasta eläintautitapauksesta olisi maa- ja metsätalousministeriön sijaan Eläinlääkintä – ja elintarviketutkimuslaitoksella. Tämä vastaisi nykyistä tilannetta, sillä käytännössä Eläinlääkintä – ja elintarviketutkimuslaitos on tarvittaessa ilmoittanut eläintaudeista Kansanterveyslaitokselle.

29 §. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sana lääninoikeus korvataan sanalla hallinto-oikeus tehdyn hallintuomioistuimia koskevan uudistuksen mukaisesti.

30 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sana lääninoikeus korvataan sanalla hallinto-oikeus tehdyn hallintuomioistuimia koskevan uudistuksen mukaisesti.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että sana ”terveyslautakunta” muutettaisiin ”tartuntatautien torjunnasta vastaavaksi toimielimeksi”, sillä on mahdollista, että kunnassa kyseessä oleva päätös pitää alistaa vahvistettavaksi muulle lautakunnalle tai toimielimelle kuin terveyslautakunnalle.

33 §. Pykälän nykyisessä 1 momentissa oleva asetuksenantovaltuus ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana.

Pykälän 1 momentin mukaan 4 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdan mukaisen tartuntatau-

din leviämisen vaaraa aiheuttavien pieneliöiden tai niiden osien maahantuonnista on ilmoitettava siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkemmin säädetään. Nykyisin vastaava säännös on tartuntatautiasetuksen 16 §:n 1 momentissa, ja se ehdotetaan siirrettäväksi lain tasolle.

Ehdotetun 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa tarpeellisia varotoimenpiteitä koskevia ohjeita siitä, kuinka tartuntataudin leviämisen vaaraa aiheuttavia pieneliöitä tai niiden osia käsiteltäessä, säilytettäessä tai kuljetettaessa on meneteltävä taudin tartunnan estämiseksi. Nykyisin vastaava säännös on tartuntatautiasetuksen 16 §:n 2 momentissa, ja se ehdotetaan siirrettäväksi lain tasolle.

Euroopan unionissa on valmisteilla uusia tartuntataudin leviämisen vaaraa aiheuttavia pieneliöitä koskevia säännöksiä, mutta tällä hetkellä niiden valmistumisajankohta ei ole vielä tiedossa. Tämän vuoksi asiaa koskevien säännösten asiasisältöä ei ehdoteta muutettavaksi.

36 §. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin viittaus kumottuun tartuntatautilain 7 §:n 2 momenttiin ja sanan kuntainliitto tilalle vaihdettaisiin kuntayhtymä. Samoin vanhentunut viittaus erikoislääkärijohtoihin sairaaloihin poistettaisiin.

39 §. Pykälää muutettaisiin siten, että sana ”terveyslautakunta” muutetaan ”tartuntatautien torjunnasta vastaavaksi toimielimeksi”, sillä kunnassa tartuntatautien torjunnasta voi vastata muu lautakunta tai toimielin kuin terveyslautakunta.

40 a §. Pykälän 1 momenttiin ei ehdoteta muutoksia. Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin Kansanterveyslaitoksen oikeudesta saada laboratorioilta tietoja niiden tekemien tutkimusten määristä ja käytetyistä laboratoriomenetelmistä.

Niihin johtopäätöksiin, joita tartuntatautien seurannassa kerättävästä ja analysoitavasta tiedosta tehdään epidemian havaitsemiseksi, lisätartuntojen ehkäisemiseksi ja torjuntaohjelmien ohjaamiseksi, vaikuttavat useat tekijät. Keskeisiä näistä ovat tieto tietyn tartuntataudin toteamiseksi tehtyjen tutkimusten määristä sekä laboratoriomenetelmästä, jolla tutkimukset on tehty.

Laboratoriotekninen kehitys, havaitut tai epäillyt uudet uhat sekä terveydenhuoltojärjestelmän kehitys muuttavat jatkuvasti tapaa, jolla tartuntatautien seuranta varten kerättävä tieto syntyy. Kun tartuntatautirekisteriin ilmoitetut tautitapaukset suhteutetaan tehtyjen tutkimusten määrään, voidaan luotettavammin päätellä, johtuuko tapausten mahdollinen lisääntyminen todella tautitapausten lisääntymisestä vai onko kysymyksessä lisääntyneestä tutkimusmäärästä johtuva tapauksien lisääntyminen, mikä ei sellaisenaan osoita todellista tautitapausten lisääntymistä väestössä. Koska eri laboratoriomenetelmien herkkyys varmistaa tautitapauksia on toisistaan poikkeava, on myös perusteltua kerätä tieto käytetystä laboratoriomenetelmästä, jotta tämä voidaan ottaa huomioon verrattaessa tapausmäärien alueellisia eroja tai muutoksia eri ajanjaksojen välillä. Tämän vuoksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, joka oikeuttaisi Kansanterveyslaitoksen saamaan 10 §:ssä tarkoitetuilta laboratorioilta pyynnöstä tietoja tartuntatautitapausten toteamiseksi tehtyjen tutkimusten lukumääristä ja käytetyistä laboratoriomenetelmistä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan Kansanterveyslaitoksella olisi oikeus saada pyynnöstä ilma-aluksen tai muun aluksen omistajalta, haltijalta tai käyttäjältä ilma-aluksessa tai muussa aluksessa matkustajana olleen henkilön henkilötunnus, nimi, syntymäaika, sukupuoli ja yhteystiedot salassapitosäännösten estämättä, jos se on väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai matkustajan oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä. Voimassa olevan 15 §:n perusteella sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt Kansanterveyslaitoksen pyynnöstä yksittäistapauksissa erilliset päätökset, joilla lentoyhtiö on velvoitettu luovuttamaan matkustajien henkilötietoja Kansanterveyslaitokselle. Näissä tapauksissa lentokoneessa on ollut matkustajana henkilö, jolla on todettu tuberkuloosi. Hänen lähellään istuneet on näin voitu jäljittää ja kutsua tutkimuksiin. Menetely on käytännössä osoittautunut epätarkoituksenmukaiseksi, ja olisi yksinkertaisempaa ja nopeampaa, jos Kansanterveyslaitoksella olisi tällaisissa tapauksissa oikeus saada tie-

dot lentokoneen tai laivan matkustajista ilman sosiaali- ja terveysministeriön erillistä päätöstä. SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome) on lisännyt nopean tiedon saannin tarvetta.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan Kansanterveyslaitoksella ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalla lääkäriellä olisi oikeus saada kunnan ja valtion terveydenhuolto- ja terveydensuojeluviranomaisilta sekä lain 10 §:ssä tarkoitetuilta mikrobiologisilta laboratorioilta salassapitosäännösten estämättä lain 3 §:ssä tarkoitettua epidemian syyn selvittämistä varten tarvittavat tiedot. Säännöksessä todettaisiin myös selvyuden vuoksi selvityksen tekijän oikeus käsitellä tartuntatautiin sairastuneiden ja muiden henkilöiden sille itse antamia tietoja.

Osassa elintarvike- ja vesivälitteisistä epidemioista epidemian alkuperä voidaan selvittää käyttäen mikrobiologista näytteenottoa epäillyistä elintarvikkeista ja sairastuneista. Epidemiaselvityksen alkaessa ei kuitenkaan usein enää ole käytettävissä niitä elintarvikkeita, joiden epäillä aiheuttaneen epidemian. Yksinomaan mikrobiologista näytteenottoa hyödyntävän selvitystoiminnan rinnalle on keskeiseksi toimintatavaksi nousut tämän vuoksi epidemiologinen selvitys, jolla voidaan saada vahva osoitus tartunnan elintarvike- tai vesiperäisyydestä välitteisyydestä ja tarkasta välitysmekanismista ilman mikrobiologisia näytteitäkin.

Suurten tai muuten merkittävien epidemioiden epidemiologisissa selvityksissä käytetään kyseiseen epidemiatilanteeseen suunniteltua kyselylomaketta tai haastattelua ja näin saatujen tietojen tilastollista analyysia. Epidemiologinen kyselytutkimus on tehokkainta silloin, kun kuhunkin epidemiatilanteeseen luodun kyselylomakkeen täyttävät kaikki esimerkiksi epäillylle elintarvikkeelle altistuneet, joiden joukossa on sekä sairastuneita että oireettomiksi jääneitä. Jos sairastuneita on runsaasti, kuten suurten vesijärjestelmien aiheuttamissa epidemioissa, selvitys on kuitenkin tarkoituksenmukaista tehdä lähettämällä kyselylomake tietyn kunnan väestöstä satunnaisotantana otetuille henkilöille, jolloin vastanneiden joukossa olevien sairastuneiden altistumista verrataan oireettomiksi jääneiden

vastanneiden altistumiseen. Niissä tapauksissa, joissa esimerkiksi elintarvikkeesta sairastuneita on laajalla maantieteellisellä alueella, tarkoituksenmukaisin epidemiologisen selvityksen keino on niin kutsuttu tapausverrokkitutkimus, jossa kullekin sairastuneelle valitaan väestötietojärjestelmän tietojen perusteella satunnaisotantana iän, sukupuolen ja asuinpaikan suhteen kaltaistettuja verrokkeja. Sairastuneiden ja verrokkien antamien altistumista, esimerkiksi ruokailua, koskevien vastausten perusteella voidaan usein erittäin suurella todennäköisyydellä tilastollisesti päätellä tartunnan alkuperä.

Edellä mainitut selvitysmenetelmät edellyttävät niiden jatkuvaa käyttöä, toisin sanoen kokemusta ja riittävää tietotaitoa. Käytännössä suurten tai muuten merkityksellisten epidemioiden selvitykset tekee sen vuoksi tavallisesti Kansanterveyslaitos yhteistoiminnassa terveys- ja valvontaviranomaisten kanssa.

Epidemia on tarpeen selvittää mahdollisimman nopeasti, jotta tartuntojen jatkuminen voidaan estää esimerkiksi vetämällä kyseiset elintarvikkeet pois markkinoilta tai antamalla väestölle asianmukaisia neuvoja. Lisäksi mahdollisuudet saada luotettavia vastauksia vastaajien altistumisesta tietyille elintarvikkeille heikkenevät nopeasti, jos selvityksen alkaminen viivästyy. Myös muista eläimistä kuin tuotanto- tai kotieläimistä mahdollisesti peräisin olevien epidemioiden selvittäminen on tärkeää aloittaa mahdollisimman nopeasti, jotta taudin lähde ja sitä kautta ehkäisymahdollisuudet voidaan saada selville. Epidemian selvityksen käynnistyessä ei siten ole käytännössä mahdollista hakea esimerkiksi lääketieteellisen tutkimuksen yhteydessä edellytetyjä lupia salassa pidettävien asiakirjatietojen saamiseksi tutkimusta varten.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan myös otettavaksi säännös, jonka perusteella selvityksen tekijä voisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tartuntatautien vastustamistyöstä vastaaville viranomaisille ja kunnan terveydensuojeluviranomaisille sellaisia selvitystä tehdessään saamia tietoja, jotka ovat välttämättömiä näiden viranomaisten laissa säädettyjen tehtävien kannalta. Henkilöiden itse antamien tietojen luovuttaminen edellyttäisi kuitenkin, että henkilö ei ole kiel-

tänyt tietojen luovuttamista. Jotta kieltomahdollisuus voisi olla tehokas, epidemian selvittämisessä käytettävissä kyselylomakkeissa olisi tiedusteltava, haluaako henkilö kieltää tietojen luovuttamisen. Säännöksessä ehdotetaan lisäksi todettavaksi nimenomaisesti, että selvityksen suorittamisen yhteydessä saadut henkilötiedot tulee hävittää, kun ne eivät ole enää selvityksen tekemisen kannalta tarpeen.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun lain tultua vahvistetuksi valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset lääkäreiden ja hammaslääkäreiden tartuntatauti-ilmoitusvelvollisuutta ja ilmoitusreittiä koskevista poikkeuksista, lääkäreiden ja laboratorioiden tartuntatauti-ilmoituksiin sisällytettävistä tiedoista, henkilön tunnistetietojen säilyttämisajoista tartuntatautirekisterissä, rekisteröitävistä mikrobiölöydöksistä ja siitä, milloin ilmoituksiin tulee sisällyttää mikrobikantoja tai näytteitä.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004. Suunniteltu rokotusohjelman muutos edellyttää tartuntatautiin seurantajärjestelmän muutoksia muutetun ro-

kotusohjelman seuraamiseksi ja tehon varmistamiseksi. Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä jo ennen kuin se tulee voimaan.

4. Säättämisjärjestys

Ehdotettu laki voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä. Perustuslaista johtuvien vaatimusten täyttämiseksi ehdotetaan tartuntatautiasetuksen ja sosiaali- ja terveysministeriön määräyksen säännöksiä vastaavat henkilötietojen suojaan, henkilökoh-taiseen koskemattomuuteen, yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin ja elinkeinovapauteen liittyvät säännökset siirrettäviksi lain tasolle. Esitykseen ei sisälly sellaisia uusia säännöksiä, jotka vaatisivat ehdotetun lain käsittelyä perustuslain säätämisyksessä.

Koska esitykseen sisältyy useita perustuslain 80 §:stä johtuvia muutoksia ja ottaen huomioon lakiehdotuksen 23 b pykälässä esitettävät tietojen luovutusta koskevat säännökset, hallitus esittää, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

tartuntatautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 25 päivänä heinäkuuta 1986 annetun tartuntatautilain (583/1986) 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11 ja 12 §, 14 §:n 2 momentin johdantokappale ja 3 momentti, 15 ja 16 §, 17 §:n 1 momentti, 18, 19, 20, 22, 23, 23 a, 23 b ja 24 §, 29 §:n 2 momentti, 30 ja 33 §, 36 §:n 1 momentti sekä 39 ja 40 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 6 § laeissa 76/1991, 770/1992 ja 70/1999, 7 § osaksi mainitussa laissa 770/1992 ja laissa 1106/1992, 10, 15, 23 b, 24 ja 40 a § sekä 36 §:n 1 momentti mainitussa laissa 770/1992, 11 ja 12 § osaksi mainitussa laissa 76/1991, 16 § osaksi mainitussa laissa 770/1992, 20 § laissa 275/1991 ja mainitussa laissa 770/1992, 23 ja 23 a § mainitussa laissa 70/1999 ja 29 §:n 2 momentti laissa 262/1989, sekä

lisätään 13 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 11 a ja 23 c § seuraavasti:

3 §

Tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluu tässä laissa tartuntatautien ehkäisy, varhais-toteaminen ja seuranta, epidemian selvittämiseksi tai torjumiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimus, hoito ja lääkinnällinen kuntoutus sekä sairaalainfektioiden torjunta.

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *tartuntatautien ehkäisyllä* rokotusten, vasta-aineiden ja lääkkeiden antamista, terveyskasvatusta sekä muita yksilöön ja hänen elinympäristöönsä kohdistuvia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on tartuntataudin ilmenemisen tai leviämisen estäminen;

2) *tartuntatautien varhais-toteamisella* taudin etsimiseksi järjestettyjä terveystarkastuksia ja seurantatutkimuksia;

3) *seurannalla* tiedon jatkuvaa keräämistä, analysointia ja tulkintaa sekä tiedon välittämistä tartuntatautien torjunnasta vastaaville;

4) *epidemiolla* tautitapausten lukumäärän lisääntymistä odotettua enemmän jonakin ajanjaksona tietyssä väestössä tai tietyllä alueella;

5) *tutkimuksella* yksilöön kohdistuvaa tartuntataudin toteamiseksi tai hoidon antamiseksi lääkärin suorittamaa tutkimusta;

6) *hoidolla* lääkärin antamaa tai valvomaa avo- tai laitoshoidoa;

7) *lääkinnällisellä kuntoutuksella* toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan ja ylläpitämään kuntoutujan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä sekä edistämään ja tukemaan hänen elämäntilanteensa hallintaa ja hänen itsenäistä suoriutumistaan päivittäisissä toiminnoissa; lääkinnälliseen kuntoutukseen sisältyvistä palveluista säädetään lääkinnällisestä kuntouksesta annetussa asetuksessa (1015/1991); sekä

8) *sairaalainfektioilla* terveydenhuollon toimintayksikössä annetun hoidon aikana syntynyttä tai alkunsa saanutta infektiota.

4 §

Tartuntataudit jaetaan yleisvaarallisiin, ilmoitettaviin ja muihin tartuntatauteihin.

Tautia voidaan pitää yleisvaarallisenä tartuntatautina:

1) jos taudin tarttuvuus on suuri tai tauti leviää nopeasti;

2) jos tauti on vaarallinen; ja

3) jos taudin leviäminen voidaan estää tautiin sairastuneeseen tai sairastuneeksi perustellusti epäiltyyn henkilöön kohdistettavilla toimenpiteillä.

Tautia voidaan pitää ilmoitettavana tartuntatautina:

1) jos taudin seuranta edellyttää lääkärin antamia tietoja;

2) jos taudin tartuntaketjun katkaisemisessa hoidettavalle annettava maksuton hoito on tarpeen; tai

3) jos kyseessä on yleisellä rokotusohjelmalla ehkäistävä tauti.

Valtioneuvoston asetuksella nimetään yleisvaaralliset ja ilmoitettavat tartuntataudit.

6 §

Tartuntatautien vastustamistyön yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

Lännen alueella tartuntatautien vastustamistyön suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu lääninhallitukselle.

Sairaanhoidopiirin alueella tartuntatautien vastustamistyön ohjaus kuuluu sairaanhoidopiirille. Sairaanhoidopiiri toimii myös tartuntatautien vastustamistyön alueellisena asiantuntijana ja seuraa tartuntatautien vastustamistyön toteutumista alueellaan. Sairaanhoidopiiri avustaa kunnan tartuntatautien vastustamistyötä vastaavaa toimielintä tartuntatautien toteamisessa ja tartuntatautiepidemioiden selvittämisessä sekä tartunnan jäljityksessä. Sairaanhoidopiiri ohjaa alueellaan sairaalainfektioiden torjuntaa, seuranta ja selvittämistä.

Tartuntatautien vastustamistyön asiantuntijalaitoksena toimii Kansanterveyslaitos.

Tartuntatautien vastustamistyön asiantuntijaelimenä toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä tartuntatautien neuvottelukunta. Neuvottelukunnan kokoonpanosta, asettamisesta ja tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tässä pykälässä tarkoitetuista tehtävistä.

7 §

Kunnan velvollisuutena on järjestää alueellaan tässä laissa tarkoitettu tartuntatautien vastustamistyö osana kansanterveystyötä siten kuin kansanterveyslaissa (66/1972) ja tässä laissa säädetään.

Terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin on otettava selvää epäillyn tai todetun tartuntataudin laadusta ja sen levinneisyydestä sekä ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin taudin leviämisen estämiseksi.

9 §

Valtio huolehtii tartuntatautien vastustamistyön järjestämisestä puolustusvoimissa, rajavartiolaitoksessa ja vankeinhoitolaitoksessa sekä valtion huoltolaitoksissa ja muissa vastaavissa valtion laitoksissa. Tartuntatautien vastustamistyön järjestämisessä näiden laitosten terveydenhuoltohenkilöstön tulee olla tarvittaessa yhteistyössä alueen sairaanhoidopiirin ja kunnan kanssa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa kunnan ja valtion tehtäväjaon tarkentamiseksi säätää, miltä osin tartuntatautien ehkäisyssä puolustusvoimissa, rajavartiolaitoksessa tai vankeinhoitolaitoksessa taikka valtion huolto- tai vastaavissa laitoksissa saadaan poiketa tämän lain säännöksistä.

10 §

Tartuntatautien vastustamistyössä tarvittavia laboratoriotutkimuksia ja -tehtäviä suoritetaan Kansanterveyslaitoksessa, sekä tähän tarkoitukseen hyväksytyissä laboratorioissa. Läninhallitus hyväksyy laboratoriot ja valvoo niiden toimintaa. Läninhallituksen tulee pyytää Kansanterveyslaitokselta lausunto ennen laboratorion hyväksymistä.

Edellytyksenä laboratorion hyväksymiselle on, että laboratorion tilat ja laitteet sekä toiminnan edellyttämä ammattitaitoinen henkilökunta ja että laboratorion laaduntarkkailu on järjestetty asianmukaisella tavalla.

Jos hyväksymisen jälkeen ilmenee, ettei mikrobiologinen laboratorio täytä hyväksymisen edellytyksiä tai sen toiminnassa esiintyy vakavia puutteita, lääninhallitus voi peruuttaa hyväksymisen.

Kansanterveyslaitoksella ja lääninhallituksella on tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten oikeus päästä tarkastamaan laboratoriodien tiloja, toimintaa ja valvonnassa tarvittavia asiakirjoja sekä saada korvaukset salassapitosäännösten estämättä käyttöönsä tarvittavat tiedot, selvitykset, asiakirjat ja muu aineisto. Tiedonsaantioikeus koskee myös valvontaa varten tarvittavia tietoja yksityisestä liike- tai ammattisalaisuudesta. Tiedot, selvitykset, asiakirjat ja muu aineisto on annettava Kansanterveyslaitokselle tai lääninhallitukselle niiden asettamassa kohtuullisessa määräajassa.

sa. Jollei tietoja, selvityksiä, asiakirjoja ja muuta aineistoa anneta asetetussa määräajassa, lääninhallitus voi velvoittaa antamaan ne sakan uhalla.

11 §

Kunnan on järjestettävä yleisiä vapaaehtoisia rokotuksia ja terveystarkastuksia tartuntatautien ehkäisemiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään tarkemmin kansallisesta rokotusohjelmasta ja rokotusten haittavaikutusten ilmoittamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa ohjeita raskaana olevien sekä pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden terveystarkastuksista.

11 a §

Sen estämättä, mitä lääkelaisissa (395/1987) säädetään, sosiaali- ja terveysministeriö voi päättää, että kansanterveyttä välittömästi ja vakavasti uhkaavan tartuntatauti-epidemian torjumiseksi voidaan käyttää lääkevalmistetta, jolla ei ole Lääkelaitoksen tai Euroopan unionin toimielimen myöntämää myyntilupaa.

12 §

Valtioneuvosto voi päättää, että kunnat toimeenpanevat yleisen pakollisen rokotuksen sellaisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi, joka voi saada aikaan huomattavaa vahinkoa väestön tai sen osan terveydelle, taikka muusta terveydenhoidollisesti tärkeästä syystä. Päätöksessään pakollisen rokotuksen toimeenpantavaksi valtioneuvoston on samalla päätettävä, mitä väestönosaa, ryhmää tai ikäluokkaa rokottamisvelvollisuus koskee, minkä ajan päätös on voimassa sekä mitä rokotuksessa on muutoin noudatettava. Ennen päätöksen antamista asiasta on hankittava Kansanterveyslaitoksen lausunto, jollei Kansanterveyslaitos ole tehnyt asiaa koskevaa esitystä.

Milloin pakollisen rokotuksen järjestämistä on pidettävä erityisen kiireellisenä, sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa sen toimeenpanemiseksi väliaikaisia määräyksiä. Määräyksistä on viipymättä ilmoitettava valtioneuvostolle, jonka on päätettävä asiasta lopullisesti.

Pakollisten rokotusten toimeenpanemisesta

puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa päättää sosiaali- ja terveysministeriö hankittuaan asiasta Kansanterveyslaitoksen lausunnon, koska puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa tartuntatautien leviämisen vaara on erityisen suuri.

13 §

Pakollisen terveystarkastuksen suorittaa lääkäri tai, jos siihen on erityistä syytä, asianmukaisen koulutuksen saanut muu terveydenhuollon ammattihenkilö lääkärin valvonassa. Yleisvaarallisen tartuntataudin toteamiseksi voidaan ottaa välttämättömiä näytteitä ja tehdä muu tutkimus, josta ei aiheudu sanottavaa haittaa tarkastettavalle.

14 §

Tässä tarkoituksessa tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi toimialueellaan:

Milloin muu kuin 1 momentissa tarkoitettu tartuntatauti aiheuttaa alueella tartunnan leviämisen vaaran, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi tarvittaessa antaa yleisiä ohjeita väestön noudatettaviksi sekä määrätä oppilaitoksia, päiväkotia ja huoltolaitoksia suljettaviksi.

15 §

Kun pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi, voi sosiaali- ja terveysministeriö ja läänin alueella lääninhallitus antaa niitä koskevat välttämättömät päätökset. Päätöksellä voidaan määräajaisesti toteuttaa toimenpiteitä, joita sovelletaan yleisvaarallisissa tartuntataudeissa tai rajoittaa tavaran siirtämistä.

16 §

Terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin on, jos se yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi on tarpeen, annettava tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn tutkimusta koskevia määräyksiä, tartunnan estämiseksi tarpeellisia ohjeita sekä ohjattava tautiin sai-

rastunut asianmukaiseen hoitoon.

Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida estää 1 momentissa mainituin toimenpitein, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi määrätä tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön olemaan poissa ansiotyöstään yhtäjaksoisesti enintään kuuden kuukauden ajan.

Tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi 2 momentissa tarkoitetuilla edellytyksillä määrätä myös alle 16-vuotiaan lapsen olemaan poissa päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta yhtäjaksoisesti enintään kuuden kuukauden ajan.

Hallinto-oikeus voi tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielimen esityksestä määrätä 2 ja 3 momentissa säädettyä aikaa jatkettavaksi enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, milloin 2 ja 3 momentissa mainitut edellytykset ovat edelleen olemassa.

17 §

Yleisvaaralliseen tartuntatautiin sairastunut tai sairastuneeksi perustellusti epäilty voidaan eristää sairaanhoitolaitokseen:

1) jos taudin leviämisen vaara on ilmeinen; ja

2) jos taudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä tai henkilö ei voi taikka halua alistua muihin 13, 14 ja 16 §:ssä tarkoitettuihin taudin leviämisen estämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

18 §

Tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi määrätä yleisvaaralliseen tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön eristettäväksi 17 §:n mukaisesti enintään kahdeksi kuukaudeksi. Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää eristämisestä. Päätös on heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi.

Hallinto-oikeus voi tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielimen esityksestä määrätä eristystä jatkettavaksi enintään kolmella kuukaudella, jos 17 §:ssä mainitut eristämisen edellytykset ovat olemassa 1

momentissa tarkoitettujen eristämisaikojen päättyessä.

19 §

Eristäminen on lopetettava heti, kun 17 §:n mukaisia eristämisen edellytyksiä ei enää ole.

Edellä 17 §:n 2 momentissa tarkoitettujen hoidon antamisesta ja eristämisen lopettamisesta päättää terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri tai sairaalan asianomainen ylilääkäri.

20 §

Työnantajan tulee vaatia työntekijältä luotettava selvitys siitä, ettei tämä sairasta tiettyä yleisvaarallista tartuntatautiin, jos työntekijä on sellaisissa 2 momentissa luetelluissa tehtävissä, joihin liittyy tällaisen tartuntataudin tavallista suurempi leviämisaika tai joissa tällaisen tartuntataudin seuraukset ovat tavallista vakavammat. Valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, mistä yleisvaarallisista tartuntataudeista tässä tarkoitettu selvitys tulee vaatia.

Ennen kuin työntekijä on esittänyt 1 momentissa tarkoitettua selvityksen, hän ei saa toimia:

1) terveydenhuollon toimintayksikössä, pitkäaikaishoitoa järjestävässä laitoksessa tai vesilaitoksessa tehtävässä, jossa hän voi aiheuttaa 1 momentissa tarkoitettua yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen vaaraa;

2) alle kouluikäisten lasten sekä vanhusten hoitotehtävissä;

3) elintarvikehuoneistossa tehtävässä, jossa käsitellään pakkaamattomia, helposti pilaantuvia elintarvikkeita; tai

4) muussa tehtävässä, jossa 1 momentissa tarkoitettua yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen vaara elintarvikkeiden välityksellä on ilmeinen.

Työnantajan tulee vaatia henkilöltä, joka työskentelee 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tehtävässä, tieto laboratoriotutkimuksen tai muun tutkimuksen tuloksesta työntekijän palattua maasta, jossa hän on voinut saada 1 momentissa tarkoitettua yleisvaarallisen tartuntataudin.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia ohjeita 2 momentissa tarkoitettussa työssä tai tehtävässä olevan henkilön terveys- ja tarkastuksista sekä laboratorio- ja röntgentut-

kimuksista.

Jos perustellusti voidaan epäillä 2 momentissa tarkoitettussa työssä tai tehtävässä olevan henkilön aiheuttavan tartuntataudin leviämistä, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi määrätä henkilön olemaan poissa ansiotyöstään sinä aikana, jolloin taudin leviämisen vaara on olemassa, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajan yhtäjaksoisesti. Hallinto-oikeus voi tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielimen esityksestä jatkaa tätä aikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos tartuntataudin leviämisen vaara on edelleen olemassa.

22 §

Jokaisen on noudatettava tässä laissa tarkoitettujen viranomaisten toimivaltansa rajoissa tartuntataudin leviämisen estämiseksi tämän lain nojalla antamia määräyksiä.

Hoitava lääkäri on ensisijaisesti vastuussa yleisvaaralliseen tai ilmoitettavaan tartuntatautiin sairastuneen potilaan ja mahdollisesti muiden tartunnan saaneiden saattamisesta tutkimukseen ja hoitoon. Jos hän ei voi itse tätä tehdä, hänen tulee siirtää tehtävä terveyskeskuksen tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Jos tehtävän siirto on annettu kirjallisena, siirtoa koskevat tiedot on hävitettävä heti tartunnan leviämisen ehkäisemiseen tähtävien toimenpiteiden jälkeen, eikä niitä saa tallentaa potilasasiakirjoihin. Yleisvaaralliseen ja ilmoitettavaan tartuntatautiin sairastunut ja sairastuneeksi perustellusti epäilty on velvollinen tiedusteltaessa ilmoittamaan asiaa selvittävälle lääkärille tartuntataudin leviämisen estämiseksi tartuntatavan, -ajankohdan ja -paikan sekä sen henkilön nimen, jolta hän on voinut saada tartunnan.

23 §

Lääkärin ja hammaslääkärin tulee tehdä ilmoitus epäilemästään tai toteamastaan yleisvaarallisesta tai ilmoitettavasta tartuntatauti-tapauksesta (*tartuntatauti-ilmoitus*) asianomaiselle terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Sairaanhoitopiiri ilmoittaa saamansa tiedot edelleen Kansanterveyslaitokselle. Tartuntatauti-ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä sellaisista yleisvaarallisista tai ilmoitettavista

tartuntataudeista, joiden torjumisen tai leviämisen estämiseksi tarvittavat tiedot ovat edellä mainitun viranomaisen vaikeuksitta saatavissa jo muilla tavoin. Valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, mitä tauteja ilmoitusvelvollisuudesta vapauttaminen koskee. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös säätää, että tartuntatauti-ilmoitus on tietyn taudin osalta tehtävä suoraan Kansanterveyslaitokselle, jos tämä on tarpeen kyseiseen tautiin sairastuneen henkilön yksityiselämän suojan varmistamiseksi.

Edellä 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua laboratorion tulee tehdä Kansanterveyslaitokselle tartuntatauti-ilmoitus toteamastaan yleisvaarallisen tai ilmoitettavan tartuntataudin mikrobilöydöksestä. Tartuntatauti-ilmoitus tulee tehdä myös sellaisista muista tartuntatautien mikrobilöydöksistä, joiden esiintymistä on epidemioiden varhaisen toteamisen tai torjuntaohjelmien suunnittelemisen vuoksi tärkeää seurata keskitetysti (*muut rekisteröivät mikrobilöydökset*). Muut rekisteröivät mikrobilöydökset määritellään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös, milloin tartuntatauti-ilmoitukseen tulee liittää mikrobikantoja ja näytteitä.

Tartuntatauti-ilmoitus sisältää potilaan tunnistetiedot ja tiedon ilmoituksen tekijästä samoin kuin sellaiset valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävät potilasta, tartuntatautia tai mikrobilöydöstä, tartuntatapaa, -aikaa ja -paikkaa sekä hoitoa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä tartuntatautien ehkäisemiseksi tai tartuntatautiepidemioiden selvittämiseksi ja leviämisen estämiseksi.

Tunnistetietona ilmoitetaan potilaan henkilötunnus sekä yleisvaarallista tai ilmoitettavaa tartuntatautia koskevassa ilmoituksessa lisäksi potilaan nimi. Kun tartuntatauti-ilmoitukseen liittyy mikrobikanta tai näyte, tämä yksilöidään vastaavilla tunnistetiedoilla kuin tartuntatauti-ilmoitus. Jos potilaalla, jolla on todettu muu rekisteröitävä mikrobilöydös, ei ole henkilötunnusta, potilaasta ilmoitetaan hänen nimensä, syntymäpäivänsä ja sukupuolensa.

Kansanterveyslaitos voi antaa tarkempia ohjeita tartuntatautien ilmoittamisesta noudattavista menettelytavoista.

23 a §

Sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaava lääkäri ylläpitää tartuntatautien vastustamistyötä, niiden leviämisen ehkäisemistä ja seurantaa varten 23 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella ilmoituksista muodostuvaa alueellista rekisteriä. Lisäksi sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi valtioneuvoston asetuksella määriteltyjen lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien ilmenemisen ja leviämisen estämiseksi ylläpitää mainittujen mikrobien kantajista erillistä rekisteriä (*alueellinen lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteri*).

Kansanterveyslaitos ylläpitää 23 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella tartuntatautien vastustamistyötä, niiden leviämisen ehkäisemistä ja seurantaa sekä tilastointia ja tutkimusta varten valtakunnallista tartuntatautirekisteriä.

Tartuntatauti-ilmoitus on hävitettävä viimeistään ilmoittamista seuraavan vuoden loppuun mennessä eikä sen tietoja saa kopioida tai siirtää terveyskeskuksen tai sairaanhoitopiiriin potilasrekisteriin tallettaviksi.

Valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin ja alueelliseen lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteriin talletetaan tunnistetietoina 23 §:n 4 momentissa tarkoitettut tiedot. Tunnistetiedot sisältäviä tietoja saadaan säilyttää niin kauan kuin se on rekistereiden 1 ja 2 momentissa määriteltyjen käyttötarkoitusten kannalta välttämätöntä. Tieto henkilön nimestä hävitetään samaa tartuntatautitapausta koskevien erillisten ilmoitusten yhdistämisen (*yhdistämisaikaväli*) päättymistä seuraavan vuoden loppuun mennessä. Saman ajan kuluessa henkilötunnukset tulee muuttaa valtakunnallisessa tartuntatautirekisterissä sellaiseen muotoon, ettei yksittäisiä henkilöitä voida niiden perusteella tunnistaa. Tietojen käsittelyn perusteen ja tarpeen arvioinnista on voimassa, mitä henkilötietolain (523/1999) 12 §:n 2 momentissa säädetään.

Yhdistämisaikaväli on pääsääntöisesti 12 kuukautta. Yhdistämisaikaväli on kuitenkin:

- 1) kolme kuukautta, kun tartuntataudin kesto on lyhyt;
- 2) kolme vuotta, kun taudin kulku on erityisen hidas; ja

3) 50 vuotta, kun suuri osa tartunnan saaneista jää pysyviksi tartunnan kantajiksi.

Yhdistämisaikavälistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

23 b §

Edellä 23 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin talletetut henkilötiedot on pidettävä salassa. Kansanterveyslaitos voi salassapitosäännösten estämättä kuitenkin luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille asianomaista sairaanhoitopiiriä ja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille asianomaisen terveyskeskuksen toiminta-aluetta koskevia tietoja siinä laajuudessa kuin se on sairaanhoitopiiriin ja kunnan tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä. Tunnistetietoja ei kuitenkaan luovuteta sellaisten tautien osalta, joista 23 §:n 1 momentin nojalla tehdään ilmoitus suoraan Kansanterveyslaitokselle.

Sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 23 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten tietoja sekä 1 momentin nojalla valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä saamia tietoja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille siinä laajuudessa kuin se on kunnan tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä sekä veripalvelutoiminnasta annetun lain (968/1994) 3 §:ssä tarkoitettulle yhteisölle siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä veren välityksellä leviävän tartunnan ehkäisemiseksi.

Sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi lisäksi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa alueellisesta lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteristä potilasta koskevia tietoja häntä hoitavalle terveydenhuollon toimintayksikölle siinä laajuudessa kuin se on epidemian leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä.

Edellä 1 – 3 momentissa tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Kansanterveyslaitos voi salassapitosäännösten estämättä antaa luvan henkilötietojen luovuttamiseen valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä, jos luovutus tapahtuu terveydenhuollon toimintaa, tautien ennaltaehkäisyä tai hoitoa koskevaa taikka näihin liittyvää määrättyä tieteellistä tutkimusta varten ja luovutus täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetty vaatimukset. Ennen lupapäätöksen antamista tietosuojavaltuutetulle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

23 c §

Milloin tartuntataudin leviämisen estäminen saattaa edellyttää tämän lain 12–18 tai 20 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä, tartuntatauti-ilmoituksen vastaanottajan tai kiireellisessä tapauksessa ilmoitusvelvollisen on salassapitosäännösten estämättä saatettava asia toimivaltaisen viranomaisen tietoon. Lääkäriin on myös salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava epäilemästään tai toteamastaan juomaveden tai elintarvikkeen välityksellä leviävästä epidemiasta kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Ilmoitus voi sisältää epidemian leviämisen estämiseksi välttämättömät 23 §:n 4 momentissa tarkoitettujen henkilön tunnistetiedot sekä tartuntatautia ja sen tartuntatapaa koskevat tiedot.

Terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin tulee salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa kunnan eläinlääkintäviranomaiselle epäilemästään tai toteamastaan tartuntataudista, joka voi olla peräisin eläimestä tai joka voi tarttua ihmisestä eläimeen. Ilmoitus voi sisältää ihmisille tai eläimille aiheutuvan vaaran torjumiseksi välttämättömät 23 §:n 4 momentissa tarkoitettujen henkilön tunnistetiedot sekä tartuntatautia ja sen tartuntatapaa koskevat tiedot.

24 §

Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen on ilmoitettava epäillyistä tai todetusta ihmisen terveyttä vaarantavasta eläintautitapauksesta Kansanterveyslaitokselle ja kiireellisessä tapauksessa myös sosiaali- ja terveysministeriölle.

29 §

Kunnan viranomaisen päätöksestä valitus tehdään hallinto-oikeudelle.

30 §

Päätökseen, joka koskee henkilön määräämistä olemaan poissa ansiotyöstään, hoidon antamista henkilön tahdosta riippumatta tai eristämistä, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Päätökseen, joka on 18 §:n 1 momentin mukaan alistettava kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaavan toimielimen vahvistettavaksi, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

33 §

Edellä 4 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdan mukaisen tartuntataudin leviämisen vaaraa aiheuttavien pieneliöiden tai niiden osien maahantuonnista on ilmoitettava siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarpeellisia varotoimenpiteitä koskevia ohjeita siitä, kuinka tartuntataudin leviämisen vaaraa aiheuttavia pieneliöitä tai niiden osia käsiteltäessä, säilytettäessä tai kuljetettaessa on meneteltävä taudin tartunnan estämiseksi.

36 §

Sairaanhoitopiiri voi tehdä toisen kuntayhtymän tai kunnan kanssa sopimuksen tartuntatautipotilaiden hoitamisesta.

39 §

Milloin kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin toteaa, että yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida muulla tavoin tehokkaasti estää, poliisin on annettava kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielimen pyynnöstä virka-apua 22 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden toteuttamiseksi.

40 a §

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisessa tarvittavia tietoja muilta viranomaisilta.

Kansanterveyslaitoksella on oikeus saada

pyynnöstä 10 §:ssä tarkoitetuilta laboratorioilta tietoja tartuntatautitapausten toteamiseksi tehtyjen tutkimusten lukumääristä ja käytetyistä laboratoriomenetelmistä.

Kansanterveyslaitoksella on oikeus saada pyynnöstä ilma-aluksen tai muun aluksen omistajalta, haltijalta tai käyttäjältä ilma-aluksessa tai muussa aluksessa matkustajana olleen henkilön henkilötunnus, nimi, syntymäaika, sukupuoli ja yhteystiedot salassapitosäännösten estämättä, jos se on väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai matkustajan oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä.

Kansanterveyslaitoksella ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalla lääkäriellä on oikeus saada kunnan ja valtion terveydenhuolto- ja terveydensuojeluviranomaisilta sekä 10 §:ssä tarkoitetuilta laboratorioilta salassapitosäännösten estämättä 3 §:ssä tarkoitettua epidemian syyn selvittämistä varten

tarvittavat tiedot sekä tässä tarkoituksessa käsitellä tartuntatautiin sairastuneiden ja muiden henkilöiden sille itse antamia tietoja. Kansanterveyslaitoksella ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalla lääkäriellä on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa tartuntatautien vastustamistyöstä vastaaville viranomaisille ja kunnan terveydensuojeluviranomaisille sellaisia selvitystä tehdessään saamiaan tietoja, jotka ovat välttämättömiä näille viranomaisille laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Henkilöiden itse antamien tietojen luovuttaminen edellyttää kuitenkin, että henkilö ei ole kieltänyt tietojen luovuttamista. Henkilötiedot tulee hävittää, kun ne eivät ole enää selvityksen tekemisen kannalta tarpeen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta .

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Liisa Hyssälä*

Liite

Rinnakkaisteksti

Laki

tartuntatautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 25 päivänä heinäkuuta 1986 annetun tartuntatautilain (583/1986) 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11 ja 12 §, 14 §:n 2 momentin johdantokappale ja 3 momentti, 15 ja 16 §, 17 §:n 1 momentti, 18, 19, 20, 22, 23, 23 a, 23 b ja 24 §, 29 §:n 2 momentti, 30 ja 33 §, 36 §:n 1 momentti sekä 39 ja 40 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 6 § osaksi laeissa 76/1991, 770/1992 ja 70/1999, 7 § osaksi mainitussa laissa 770/1992 ja laissa 1106/1992, 10, 15 §, 23 b, 24 ja 40 a § sekä 36 §:n 1 momentti mainitussa laissa 770/1992, 11 § ja 12 § osaksi mainitussa laissa 76/1991, 16 § osaksi mainitussa laissa 770/1992, 20 § laissa 275/1991 ja mainitussa laissa 770/1992, 23 ja 23 a § mainitussa laissa 70/1999 ja 29 §:n 2 momentti laissa 262/1989, sekä

lisätään 13 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 11 a ja 23 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Tartuntatautien vastustamistyöllä tarkoitetaan tässä laissa tartuntatautien ehkäisyä ja varhaistoteamista, sekä tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimusta, hoitoa ja lääkinnällistä kuntoutusta.

Ehdotus

3 §

Tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluu tässä laissa tartuntatautien ehkäisy, varhaistoteaminen ja seuranta, epidemian selvittäminen tai torjumiseksi tarvittavat toimenpiteet, sekä tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimus, hoito ja lääkinnällinen kuntoutus sekä sairaalainfektioiden torjunta.

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) tartuntatautien ehkäisyllä rokotusten, vasta-aineiden ja lääkkeiden antamista, terveyskasvatusta sekä muita yksilöön ja hänen elinympäristöönsä kohdistuvia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on tartuntataudin ilmenemisen tai leviämisen estäminen;

2) tartuntatautien varhaistoteamisella taudin etsimiseksi järjestettyjä terveystarkastuksia ja seulontatutkimuksia;

3) seurannalla tiedon jatkuvaa keräämistä, analysointia ja tulkintaa sekä tiedon välittämistä tartuntatautien torjunnasta vastaaville.

4) epidemialla tautitapausten lukumäärän lisääntymistä odotettua enemmän jonakin ajanjaksona tietyssä väestössä tai tietyllä alueella;

5) tutkimuksella yksilöön kohdistuvaa tartuntataudin toteamiseksi tai hoidon antamiseksi lääkärin suorittamaa tutkimusta;

6) hoidolla lääkärin antamaa tai valvomaa avo- tai laitoshoidtoa;

7) lääkinnällisellä kuntoutuksella toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan ja ylläpitämään kuntoutujan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä sekä edistämään ja tukemaan hänen elämäntilanteensa hallintaa ja hänen itsenäistä suoriutumistaan päivittäisissä toiminnoissa; lääkinnälliseen kuntoutukseen sisältyvistä palveluista säädetään lääkinnällisestä kuntoutuksesta annetussa asetuksessa (1015/1991); sekä

8) sairaalainfektiolla terveydenhuollon toimintayksikössä annetun hoidon aikana syntynyttä tai alkunsa saanutta infektiota.

4 §

Tartuntataudit jaetaan *asetuksella* yleisvaarallisiin, ilmoitettaviin ja muihin tartuntatauteihin.

Tautia voidaan pitää yleisvaarallisena tartuntatautina:

- 1) jos taudin tarttuvuus on suuri tai tauti leviää nopeasti;
- 2) jos tauti on vaarallinen; ja
- 3) jos taudin leviäminen voidaan estää tautiin sairastuneeseen tai sairastuneeksi epäiltyyn henkilöön kohdistettavilla toimenpiteillä.

6 §

Tartuntatautien vastustamistyön yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

Läänin alueella tartuntatautien vastustamistyön suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu lääninhallitukselle.

4 §

Tartuntataudit jaetaan yleisvaarallisiin, ilmoitettaviin ja muihin tartuntatauteihin.

Tautia voidaan pitää yleisvaarallisena tartuntatautina:

- 1) jos taudin tarttuvuus on suuri tai tauti leviää nopeasti;
- 2) jos tauti on vaarallinen; ja
- 3) jos taudin leviäminen voidaan estää tautiin sairastuneeseen tai sairastuneeksi *perustellusti* epäiltyyn henkilöön kohdistettavilla toimenpiteillä.

Tautia voidaan pitää ilmoitettavana tartuntatautina:

- 1) jos taudin seuranta edellyttää lääkärin antamia tietoja;
- 2) jos taudin tartuntaketjun katkaisemisessa hoidettavalle annettava maksuton hoito on tarpeen; tai
- 3) jos kyseessä on yleisellä rokotusohjelmalla ehkäistävä tauti.

Valtioneuvoston asetuksella nimetään yleisvaaralliset ja ilmoitettavat tartuntataudit.

6 §

Tartuntatautien vastustamistyön yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

Läänin alueella tartuntatautien vastustamistyön suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu lääninhallitukselle.

Sairaanhoitopiirin alueella tartuntatautien vastustamistyön ohjaus kuuluu sairaanhoitopiirille. Sairaanhoitopiiri toimii myös tartuntatautien vastustamistyön alueellisena asiantuntijana ja seuraa tartuntatautien vastustamistyön toteutumista alueella. Sairaanhoitopiiri avustaa kunnan tartuntatautien vastustamistyöstä vastaavaa toimielintä tartuntatautien toteamisessa ja tartuntatautiepidemioiden selvittämisessä sekä tartunnan jäljityksessä. Sairaanhoitopiiri ohjaa alueellaan sairaalainfektioiden torjuntaa, seurantaa ja selvittämistä.

Tartuntatautien vastustamistyön asiantuntijalaitoksena toimii Kansanterveyslaitos. Tätä tehtävää varten Kansanterveyslaitos voi ylläpitää tartuntatautien vastustamistyötä, leviämisen ehkäisemistä sekä seurantaa, tilastointia ja tutkimusta varten valtakunnallista tartuntatautirekisteriä ja rekisteriä lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajista. Rekistereihin tehtävistä ilmoituksista sekä tietojen luovuttamisesta rekistereistä säädetään 23 ja 23 a §:ssä.

Tartuntatautien vastustamistyön asiantuntijalaitoksena toimii Kansanterveyslaitos.

Tartuntatautien vastustamistyön asiantuntijaelimenä toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä tartuntatautien neuvottelukunta. Neuvottelukunnan kokoonpanosta, asettamisesta ja tehtävistä säädetään asetuksella.

Tartuntatautien vastustamistyön asiantuntijaelimenä toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä tartuntatautien neuvottelukunta. Neuvottelukunnan kokoonpanosta, asettamisesta ja tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tässä pykälässä tarkoitetuista tehtävistä.

7 §

Kunnan velvollisuutena on järjestää alueellaan tässä laissa tarkoitettu tartuntatautien vastustamistyö osana kansanterveystyötä siten kuin kansanterveyslaissa (66/72) ja tässä laissa säädetään.

7 §

Kunnan velvollisuutena on järjestää alueellaan tässä laissa tarkoitettu tartuntatautien vastustamistyö osana kansanterveystyötä siten kuin kansanterveyslaissa (66/1972) ja tässä laissa säädetään.

Terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin on otettava selvää epäillyn tai todetun tartuntataudin laadusta ja sen levinneisyydestä sekä ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin taudin leviämisen estämiseksi.

Mitä tässä laissa säädetään sairaanhoitopiireistä, sovelletaan myös Helsingin yliopistolliseen keskussairaalaan.

9 §

Valtio huolehtii tartuntatautien vastustamistyön järjestämisestä puolustusvoimissa, raja-

9 §

Valtio huolehtii tartuntatautien vastustamistyön järjestämisestä puolustusvoimissa, raja-

vartiolaitoksessa ja vankeinhoitolaitoksessa sekä valtion huoltolaitoksissa ja muissa vastaavissa valtion laitoksissa.

Asetuksella voidaan tarvittaessa säätää, mitä osin tartuntatautien ehkäisyssä puolustusvoimissa, rajavartiolaitoksessa tai vankeinhoitolaitoksissa taikka valtion huolto- tai vastaavissa laitoksissa saadaan poiketa tämän lain säännöksistä.

10 §

Tartuntatautien vastustamistyössä tarvittavia laboratoriotutkimuksia ja –tehtäviä suoritetaan kansanterveyslaitoksessa, sekä *läänihallituksen* tähän tarkoitukseen hyväksymissä laboratorioissa. Läänihallituksen tulee pyytää kansanterveyslaitokselta lausunto ennen laboratorion hyväksymistä.

Asetuksella säädetään 1 momentissa tarkoitetuille laboratorioille asetettavista vaatimuksista.

vartiolaitoksessa ja vankeinhoitolaitoksessa sekä valtion huoltolaitoksissa ja muissa vastaavissa valtion laitoksissa. *Tartuntatautien vastustamistyön järjestämisessä näiden laitosten terveydenhuoltohenkilöstön tulee olla tarvittaessa yhteistyössä alueen sairaanhoitopiirin ja kunnan kanssa.*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa kunnan ja valtion tehtäväjaon tarkentamiseksi säätää, miltä osin tartuntatautien ehkäisyssä puolustusvoimissa, rajavartiolaitoksessa tai vankeinhoitolaitoksessa taikka valtion huolto- tai vastaavissa laitoksissa saadaan poiketa tämän lain säännöksistä.

10 §

Tartuntatautien vastustamistyössä tarvittavia laboratoriotutkimuksia ja –tehtäviä suoritetaan Kansanterveyslaitoksessa, sekä tähän tarkoitukseen *hyväksytyissä* laboratorioissa. *Läänihallitus hyväksyy laboratoriot ja valvo niiden toimintaa.* Läänihallituksen tulee pyytää Kansanterveyslaitokselta lausunto ennen laboratorion hyväksymistä.

Edellytyksenä laboratorion hyväksymiselle on, että laboratoriollla on asianmukaiset tilat ja laitteet sekä toiminnan edellyttämä ammattitaitoinen henkilökunta ja että laboratorion laaduntarkkailu on järjestetty asianmukaisella tavalla.

Jos hyväksymisen jälkeen ilmenee, ettei mikrobiologinen laboratorio täytä hyväksymisen edellytyksiä tai sen toiminnassa esiintyy vakavia puutteita, läänihallitus voi peruuttaa hyväksymisen.

Kansanterveyslaitoksella ja läänihallituksella on tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten oikeus päästä tarkastamaan laboratorioden tiloja, toimintaa ja valvonnassa tarvittavia asiakirjoja sekä saada korvauksetta salassapitosäännösten estämättä käyttöönsä tarvittavat tiedot, selvitykset, asiakirjat ja muu aineisto. Tiedonsaantioikeus koskee myös valvontaa varten tarvittavia tietoja yksityisestä liike- tai ammattisalaisuudesta. Tiedot, selvitykset, asiakirjat ja muu aineisto on annettava Kansanterveyslaitokselle tai läänihallitukselle niiden asettamassa kohtuullisessa määräajassa. Jollei tietoja, selvityksiä, asiakirjoja ja muuta aineistoa anneta asetetussa määräajassa, läänihallitus voi velvoittaa antamaan

ne sakon uhalla.

11 §

Yleisiä vapaaehtoisia rokotuksia ja terveystarkastuksia on järjestettävä tartuntatautien ehkäisemiseksi sosiaali- ja terveysministeriön antamien ohjeiden mukaan.

11 §

Kunnan on järjestettävä yleisiä vapaaehtoisia rokotuksia ja terveystarkastuksia tartuntatautien ehkäisemiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään kansallisesta rokotusohjelmasta ja rokotusten haittavaikeutusten ilmoittamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa ohjeita raskaana olevien sekä pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden terveystarkastuksista.

11 a §

Sen estämättä, mitä lääkelaisissa (395/1987) säädetään, sosiaali- ja terveysministeriö voi päättää, että kansanterveyttä välittömästi ja vakavasti uhkaavan tartuntatauti-epidemian torjumiseksi voidaan käyttää lääkevalmistetta, jolla ei ole Lääkelaitoksen tai Euroopan unionin toimielimen myöntämää myyntilupaa.

12 §

Valtioneuvosto voi määrätä toimeenpantavaksi yleisen pakollisen rokotuksen sellaisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi, joka voi saada aikaan huomattavaa vahinkoa väestön tai sen osan terveydelle, taikka muusta terveydenhoidollisesti tärkeästä syystä. Valtioneuvosto voi samalla antaa muitakin rokotuksen järjestämistä koskevia määräyksiä.

12 §

Valtioneuvosto voi päättää, että kunnat toimeenpanevat yleisen pakollisen rokotuksen sellaisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi, joka voi saada aikaan huomattavaa vahinkoa väestön tai sen osan terveydelle, taikka muusta terveydenhoidollisesti tärkeästä syystä. Päättäessään pakollisen rokotuksen toimeenpantavaksi valtioneuvoston on samalla päätettävä, mitä väestönosaa, ryhmää tai ikäluokkaa rokottamisvelvollisuus koskee, minkä ajan päätös on voimassa sekä mitä rokotuksessa on muutoin noudatettava. Ennen päätöksen antamista asiasta on hankittava Kansanterveyslaitoksen lausunto, jollei Kansanterveyslaitos ole tehnyt asiaa koskevaa esitystä.

Milloin pakollisen rokotuksen järjestämistä on pidettävä erityisen kiireellisenä, sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa sen toimeenpanemiseksi väliaikaisia määräyksiä. Määräyksistä on viipymättä ilmoitettava valtioneuvostolle, jonka on päätettävä asiasta lopullisesti.

Milloin pakollisen rokotuksen järjestämistä on pidettävä erityisen kiireellisenä, sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa sen toimeenpanemiseksi väliaikaisia määräyksiä. Määräyksistä on viipymättä ilmoitettava valtioneuvostolle, jonka on päätettävä asiasta lopullisesti.

Pakollisten rokotusten toimeenpanemisesta puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa päättää sosiaali- ja terveysministeriö hankittuaan asiasta Kansanterveyslaitoksen lausunnon, koska puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa tartuntatautien leviämisen vaara on erityisen suuri.

13 §

Pakollisen terveystarkastuksen suorittaa lääkäri tai, jos siihen on erityistä syytä, asianmukaisen koulutuksen saanut muu terveydenhuollon ammattihenkilö lääkärin valvonnassa. Yleisvaarallisen tartuntataudin toteamiseksi voidaan ottaa välttämättömiä näytteitä ja tehdä muu tutkimus, josta ei aiheudu sanottavaa haittaa tarkastettavalle.

14 §

Tässä tarkoituksessa terveyslautakunta voi toimialueellaan:

Tässä tarkoituksessa *tartuntatauti*en torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi toimialueellaan:

Milloin muu kuin 1 momentissa tarkoitettu tartuntatauti aiheuttaa tartunnan leviämisen vaaran, terveyslautakunta voi tarvittaessa antaa yleisiä ohjeita väestön noudatettaviksi sekä määrätä oppilaitoksia, päiväkoteja ja huoltolaitoksia suljettaviksi.

Milloin muu kuin 1 momentissa tarkoitettu tartuntatauti aiheuttaa *alueella* tartunnan leviämisen vaaran, *tartuntatauti*en torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi tarvittaessa antaa yleisiä ohjeita väestön noudatettaviksi sekä määrätä oppilaitoksia, päiväkoteja ja huoltolaitoksia suljettaviksi.

15 §

Kun pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen tartuntataudin leviämisen estämiseksi, voi sosiaali- ja terveysministeriö ja läänin alueella lääninhallitus antaa niitä koskevat välttämättömät määräykset.

15 §

Kun pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen *väestön terveyttä vakavasti uhkaavan* tartuntataudin leviämisen estämiseksi, voi sosiaali- ja terveysministeriö ja läänin alueella lääninhallitus antaa niitä koskevat välttämättömät *päätökset*. *Päätöksellä* voidaan *määräaikaaisesti* toteuttaa toimenpiteitä, joita sovelletaan yleisvaarallisissa tartuntataudeissa tai rajoittaa ta-
varan siirtämistä.

16 §

Vastaavan terveyskeskuslääkärin on, mikäli se yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi on tarpeen, annettava tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimusta ja muita varotoimenpiteitä koskevia määräyksiä sekä ohjattava tautiin sairastunut asianmukaiseen hoitoon.

Mikäli yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida estää 1 momentissa mainituin toimenpitein, terveyslautakunta voi määrätä tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn henkilön olemaan poissa ansiotyös-

16 §

Terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin on, jos se yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi on tarpeen, annettava tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi *perustellusti* epäillyn tutkimusta koskevia määräyksiä, *tartunnan estämiseksi tarpeellisia ohjeita* sekä ohjattava tautiin sairastunut asianmukaiseen hoitoon.

Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida estää 1 momentissa mainituin toimenpitein, *tartuntatauti*en torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi määrätä tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi *perustellusti*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tään yhtäjaksoisesti enintään kuuden kuukauden ajan.

Terveyslautakunta voi vastaavasti määrätä myös alle 16-vuotiaan lapsen olemaan poissa päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta yhtäjaksoisesti enintään kuuden kuukauden ajan.

Lääninoikeus voi terveyslautakunnan esityksestä määrätä 2 ja 3 momentissa säädettyä aikaa jatkettavaksi enintään kuudella kuukaudella kerrallaan.

17 §

Yleisvaaralliseen tartuntatautiin sairastunut tai sairastuneeksi epäilty voidaan eristää sairaanhoitolaitokseen:

- 1) jos taudin leviämisen vaara on ilmeinen; ja
- 2) jos taudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä tai henkilö ei voi taikka halua alistua muihin taudin leviämisen estämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

18 §

Terveyslautakunta voi määrätä henkilön eristettäväksi enintään kahdeksi kuukaudeksi. Kiireellisessä tapauksessa vastaava terveyskeskuslääkäri voi päättää eristämisestä. Päätös on heti alistettava terveyslautakunnan vahvistettavaksi.

Lääninoikeus voi terveyslautakunnan esityksestä määrätä eristystä jatkettavaksi enintään kolmella kuukaudella, milloin 17 §:ssä mainitut eristämisen edellytykset ovat olemassa 1 momentissa tarkoitetun eristämisaajan päättyessä.

epäillyn henkilön olemaan poissa ansiotyöstään yhtäjaksoisesti enintään kuuden kuukauden ajan.

Tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi 2 momentissa tarkoitetuilla edellytyksillä määrätä myös alle 16-vuotiaan lapsen olemaan poissa päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta yhtäjaksoisesti enintään kuuden kuukauden ajan.

Hallinto-oikeus voi tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielimen esityksestä määrätä 2 ja 3 momentissa säädettyä aikaa jatkettavaksi enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos 2 ja 3 momentissa mainitut edellytykset ovat olemassa edelleen.

17 §

Yleisvaaralliseen tartuntatautiin sairastunut tai sairastuneeksi *perustellusti* epäilty voidaan eristää sairaanhoitolaitokseen:

- 1) jos taudin leviämisen vaara on ilmeinen; ja
- 2) jos taudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä tai henkilö ei voi taikka halua alistua muihin 13, 14 ja 16 §:ssä tarkoitettuihin taudin leviämisen estämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

18 §

Tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin voi määrätä yleisvaaralliseen tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi 17 §:n mukaisesti enintään kahdeksi kuukaudeksi. Kiireellisessä tapauksessa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää eristämisestä. Päätös on heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielimen vahvistettavaksi.

Hallinto-oikeus voi tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielimen esityksestä määrätä eristystä jatkettavaksi enintään kolmella kuukaudella, jos 17 §:ssä mainitut eristämisen edellytykset ovat olemassa 1 momentissa tarkoitetun eristämisaajan päättyessä.

19 §

Eristäminen on lopetettava heti, kun 17 §:n mukaisia eristämisen edellytyksiä ei enää ole.

Edellä 17 §:n 2 momentissa tarkoitetun

Edellä 17 §:n 2 momentissa tarkoitetun

hoidon antamisesta ja eristämisen lopettamisesta päättää vastaava terveyskeskuslääkäri tai sairaalan asianomainen ylilääkäri.

20 §

Sellaista työtä tekevältä tai sellaisessa tehtävässä olevalta, jossa tartuntataudin leviämisen edellytykset ovat tavallista suuremmat tai seurausiltaan vakavat, työnantajan on sen mukaan kuin asetuksella säädetään vaadittava selvitys siitä, ettei asianomainen sairasta yleisvaarallista tartuntatautia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa työssä tai tehtävässä oleva henkilö on määräjoin rokotettava ja tarkastettava siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää.

Jos perustellusti voidaan epäillä 1 momentissa tarkoitettussa työssä tai tehtävässä olevan henkilön aiheuttavan tartuntataudin leviämistä, terveyslautakunta voi määrätä henkilön olemaan poissa ansiotyöstään sinä aikana, jolloin taudin leviämisen vaara on olemassa, kui-

hoidon antamisesta ja eristämisen lopettamisesta päättää *terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri* tai sairaalan asianomainen ylilääkäri.

20 §

Työnantajan tulee vaatia työntekijältä luotettava selvitys siitä, ettei tämä sairasta tiettyä yleisvaarallista tartuntatautia, jos työntekijä on sellaisissa 2 momentissa luetelluissa tehtävissä, joihin liittyy tällaisen tartuntataudin tavallista suurempi leviämisaara tai joissa tällaisen tartuntataudin seuraukset ovat tavanomaista vakavammat. Valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, mistä yleisvaarallisista tartuntataudeista tässä tarkoitettu selvitys tulee vaatia.

Ennen kuin työntekijä on esittänyt 1 momentissa tarkoitettua selvityksen, hän ei saa toimia:

1) terveydenhuollon toimintayksikössä, pitkäaikaishoitoa järjestävässä laitoksessa tai vesilaitoksessa tehtävässä, jossa hän voi aiheuttaa 1 momentissa tarkoitettua yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen vaaraa;

2) alle kouluikäisten lasten sekä vanhusten hoitotehtävissä;

3) elintarvikehuoneistossa tehtävässä, jossa käsitellään pakkaamattomia, helposti pilaantuvia elintarvikkeita; tai

4) muussa tehtävässä, jossa 1 momentissa tarkoitettua yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen vaara elintarvikkeiden välityksellä on ilmeinen.

Työnantajan tulee vaatia henkilöltä, joka työskentelee 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tehtävässä, tieto laboratoriotutkimuksen tai muun tutkimuksen tuloksesta työntekijän palattua maasta, jossa hän on voinut saada 1 momentissa tarkoitettua yleisvaarallisen tartuntataudin.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia ohjeita 2 momentissa tarkoitettussa työssä tai tehtävässä olevan henkilön terveys-tarkastuksista sekä laboratorio- ja röntgentutkimuksista.

Jos perustellusti voidaan epäillä 2 momentissa tarkoitettussa työssä tai tehtävässä olevan henkilön aiheuttavan tartuntataudin leviämistä, *tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin* voi määrätä henkilön olemaan poissa ansiotyöstään sinä aikana, jolloin tau-

tenkin enintään kuuden kuukauden ajaksi yhtäjaksoisesti. Lääninoikeus voi terveyslautakunnan esityksestä jatkaa tätä aikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan.

din leviämisen vaara on olemassa, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajan yhtäjaksoisesti. *Hallinto-oikeus voi tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielimen esityksestä jatkaa tätä aikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos tartuntataudin leviämisen vaara on edelleen olemassa.*

22 §

Jokaisen on noudatettava tässä laissa tarkoitettujen viranomaisten toimivaltansa rajoissa tartuntataudin leviämisen estämiseksi tämän lain nojalla antamia määräyksiä.

Yleisvaaralliseen ja ilmoitettavaan tartuntatautiin sairastunut ja sairastuneeksi epäilty on velvollinen tiedusteltaessa ilmoittamaan hoitavalle lääkärille käsityksensä todennäköisestä tartunnan kulusta.

Hoitava lääkäri on ensisijaisesti vastuussa yleisvaaralliseen tai ilmoitettavaan tartuntatautiin sairastuneen potilaan ja mahdollisesti muiden tartunnan saaneiden saattamisesta tutkimukseen ja hoitoon. Jos hän ei voi itse tätä tehdä, hänen tulee siirtää tehtävä terveyskeskuksen tai sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Jos tehtävän siirto on annettu kirjallisena, siirtoa koskevat tiedot on hävitettävä heti tartunnan leviämisen ehkäisemiseen tähtäävien toimenpiteiden jälkeen, eikä niitä saa tallentaa potilasasiakirjoihin. Yleisvaaralliseen ja ilmoitettavaan tartuntatautiin sairastunut ja sairastuneeksi perustellusti epäilty on velvollinen tiedusteltaessa ilmoittamaan asiaa selvittävälle lääkärille tartuntataudin leviämisen estämiseksi tartuntatavan, -ajankohdan ja -paikan sekä sen henkilön nimen, jolta hän on voinut saada tartunnan.

23 §

Lääkärin ja hammaslääkärin tulee tehdä ilmoitus epäilemästään tai toteamastaan yleisvaarallisesta tai ilmoitettavasta tartuntatautitapauksesta (*tartuntatauti-ilmoitus*) asianomaiselle terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiirin vastaavalle lääkärille. Sairaanhoitopiiri ilmoittaa saamansa tiedot edelleen Kansanterveyslaitokselle. Edellä 10 §:n 1 momentissa tarkoitettun laboratorion tulee tehdä Kansanterveyslaitokselle vastaava tartuntatauti-ilmoitus ja tartuntatauti-ilmoitus lääkkeille erittäin vastustuskykyisen mikrobin toteamisesta. Laboratorion tekemään tartuntatauti-ilmoitukseen tulee tarvittaessa liittää näytteitä.

23 §

Lääkärin ja hammaslääkärin tulee tehdä ilmoitus epäilemästään tai toteamastaan yleisvaarallisesta tai ilmoitettavasta tartuntatautitapauksesta (*tartuntatauti-ilmoitus*) asianomaiselle terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Sairaanhoitopiiri ilmoittaa saamansa tiedot edelleen Kansanterveyslaitokselle. *Tartuntatauti-ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä sellaisista yleisvaarallisista tai ilmoitettavista tartuntataudeista, joiden torjumisen tai leviämisen estämiseksi tarvittavat tiedot ovat edellä mainitun viranomaisen vaikeuksitta saatavissa jo muilla tavoin. Valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, mitä tauteja ilmoitusvelvollisuudesta vapauttaminen koskee. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös säätää,*

Asianomainen ministeriö antaa tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten tekemisestä sekä tarvittavien tietojen ja niihin liittyvien näytteiden lähettämisestä, sisällöstä, kokoamisesta ja käytöstä.

Asianomainen ministeriö voi määrätä sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn henkilötiedot merkittäviksi tartuntatauti-ilmoitukseen tai sen täydennykseen silloin, kun se on terveyskeskukselle, sairaanhoitopiirille tai Kansanterveyslaitokselle tässä laissa säädettyjen tartuntatauti-epidemioiden selvittämiseen ja leviämisen ehkäisemiseen kuuluvien tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Asetuksella säädetään asianomaisen ministeriön oikeudesta antaa säännöksiä muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen tartuntatauti- ja rokotusten seuraamiseksi tarpeellisten tietojen antamisesta.

23 a §

Sairaanhoitopiirin vastaava lääkäri ylläpitää yleisvaarallisia ja ilmoitettavia tartuntatauteja koskevien ilmoitusten perusteella alueellista ja Kansanterveyslaitos valtakunnallista tartuntatautirekisteriä. Lisäksi Kansanterveyslaitos voi ylläpitää erillistä rekisteriä lääkkeille erit-

että tartuntatauti-ilmoitus on tietyn taudin osalta tehtävä suoraan Kansanterveyslaitokselle, jos tämä on tarpeen kyseiseen tautiin sairastuneen henkilön yksityiselämän suojan varmistamiseksi.

Edellä 10 §:n 1 momentissa tarkoitettun laboratorion tulee tehdä Kansanterveyslaitokselle tartuntatauti-ilmoitus toteamastaan yleisvaarallisen tai ilmoitettavan tartuntataudin mikrobilöydöksestä. Tartuntatauti-ilmoitus tulee tehdä myös sellaisista muista tartuntatauti-epidemioiden varhaisen toteamisen tai torjuntaohjelmien suunnittelemisen vuoksi tärkeää seurata keskitetysti (muut rekisteröitävät mikrobilöydökset). Muut rekisteröitävät mikrobilöydökset määritellään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös milloin tartuntatauti-ilmoitukseen tulee liittää mikrobikantoja ja näytteitä.

Tartuntatauti-ilmoitus sisältää potilaan tunnistetiedot ja tiedon ilmoituksen tekijästä samoin kuin sellaiset valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetty potilasta, tartuntatauti-epidemia tai mikrobilöydöstä, tartuntatapaa, -aikaa ja -paikkaa sekä hoitoa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä tartuntatauti-epidemioiden selvittämiseksi ja leviämisen estämiseksi.

Tunnistetietona ilmoitetaan potilaan henkilötunnus sekä yleisvaarallista tai ilmoitettavaa tartuntatauti-epidemiaa koskevassa ilmoituksessa lisäksi potilaan nimi. Kun tartuntatauti-ilmoitukseen liittyy mikrobikanta tai näyte, tämä yksilöidään vastaavilla tunnistetiedoilla kuin tartuntatauti-ilmoitus. Jos potilaalla, jolla on todettu muu rekisteröitävä mikrobilöydös, ei ole henkilötunnusta, potilaasta ilmoitetaan hänen nimensä, syntymäpäivänsä ja sukupuolensa.

Kansanterveyslaitos voi antaa tarkempia ohjeita tartuntatauti-epidemioiden ilmoittamisesta noudatettavista menettelytavoista.

23 a §

Sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri ylläpitää tartuntatauti-epidemioiden leviämisen ehkäisemistä ja seurantaan varten 23 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella ilmoituksista muodostuvaa alueellista rekisteriä. Lisäksi

täin vastustuskykyisten mikrobin kantajista. Rekistereihin voidaan määräaikaista tallettaa ilmoitetut henkilötiedot ja niihin liittyvät näytteet asianomaisen ministeriön antamien säännösten mukaisesti. Ministeriön on kuultava tietosuojavaltuutettua ennen säännösten antamista.

Tartuntatauti-ilmoitus on hävitettävä viimeistään ilmoittamista seuraavan vuoden loppuun mennessä eikä sen tietoja saa kopioida tai siirtää terveyskeskuksen tai sairaanhoitopiiriin potilasrekisteriin tallettaviksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin talletetut henkilötiedot on pidettävä salassa. Kansanterveyslaitos voi kuitenkin luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä sairaanhoitopiiriin vastaavalle lääkärille asianomaista sairaanhoitopiiriä ja terveyskeskuksen vastaavalle lääkärille asianomaista terveyskeskusta koskevia tietoja siinä laajuudessa kuin se on epidemioiden selvittämiseksi ja niiden leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Kansanterveyslaitos voi lisäksi luovuttaa lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin kantajien erillisestä rekisteristä potilasta koskevia tietoja häntä hoitavalle terveydenhuollon toimintayksikölle siinä laajuudessa kuin se on epidemian leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Sairaanhoitopiiri voi luovuttaa alueellisesta tartuntatautirekisteristä tietoja veripalvelutoiminnasta annetun lain (968/1994) 3 §:ssä tarkoitettulle yhteisölle silloin, kun se on välttämätöntä veren välityksellä leviävän tartunnan ehkäisemiseksi.

sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi valtioneuvoston asetuksella määriteltyjen lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin ilmenemisen ja leviämisen estämiseksi ylläpitää mainittujen mikrobin kantajista erillistä rekisteriä (alueellinen lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin kantajien rekisteri).

Kansanterveyslaitos ylläpitää 23 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella tartuntatautiin vastustamistyötä, niiden leviämisen ehkäisemistä ja seurantaan sekä tilastointia ja tutkimusta varten valtakunnallista tartuntatautirekisteriä.

Tartuntatauti-ilmoitus on hävitettävä viimeistään ilmoittamista seuraavan vuoden loppuun mennessä eikä sen tietoja saa kopioida tai siirtää terveyskeskuksen tai sairaanhoitopiiriin potilasrekisteriin tallettaviksi.

Valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin ja alueelliseen lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin kantajien rekisteriin talletetaan tunnistetietoina 23 §:n 4 momentissa tarkoitettut tiedot. Tunnistetiedot sisältäviä tietoja saadaan säilyttää niin kauan kuin se on rekistereiden 1 ja 2 momentissa määriteltyjen käyttötarkoitusten kannalta välttämätöntä. Tieto henkilön nimestä hävitetään samaa tartuntatautiin tapusta koskevien erillisten ilmoitusten yhdistämisen (yhdistämisaikaväli) päättymistä seuraavan vuoden loppuun mennessä. Saman ajan kuluttua henkilötunnukset tulee muuttaa valtakunnallisessa tartuntatautirekisterissä sellaiseen muotoon, ettei yksittäisiä henkilöitä voida niiden perusteella tunnistaa. Tietojen käsittelyn perusteen ja tarpeen arvioinnista on voimassa, mitä henkilötietolain (523/1999) 12 §:n 2 momentissa säädetään.

Yhdistämisaikaväli on pääsääntöisesti 12 kuukautta. Yhdistämisaikaväli on kuitenkin:

- 1) kolme kuukautta, kun tartuntataudin kesto on lyhyt;*
- 2) kolme vuotta, kun taudin kulku on erityisen hidas; ja*
- 3) 50 vuotta, kun suuri osa tartunnan saaneista jää pysyviksi tartunnan kantajiksi.*

Yhdistämisaikavälistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

23 b §

Edellä 23 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin talletetut henkilötiedot on

pidettävä salassa. Kansanterveyslaitos voi salassapitosäännösten estämättä kuitenkin luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille asianomaista sairaanhoitopiiriä ja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille asianomaisen terveyskeskuksen toiminta-aluetta koskevia tietoja siinä laajuudessa kuin se on sairaanhoitopiirin ja kunnan tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä. Tunnistetietoja ei kuitenkaan luovuteta sellaisten tautien osalta, joista 23 §:n 1 momentin nojalla tehdään ilmoitus suoraan Kansanterveyslaitokselle.

Sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 23 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten tietoja sekä 1 momentin nojalla valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä saamia tietoja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille siinä laajuudessa kuin se on kunnan tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä sekä veripalvelutoiminnasta annetun lain (968/1994) 3 §:ssä tarkoitetulle yhteisölle siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä veren välityksellä leviävän tartunnan ehkäisemiseksi.

Sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi lisäksi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa alueellisesta lääkkeitä erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteristä potilasta koskevia tietoja häneltä hoitavalle terveydenhuollon toimintayksikölle siinä laajuudessa kuin se on epidemian leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä.

Edellä 1 – 3 momentissa tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Kansanterveyslaitos voi salassapitosäännösten estämättä antaa luvan henkilötietojen luovuttamiseen valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä, jos luovutus tapahtuu terveydenhuollon toimintaa, tautien ennaltaehkäisyä tai hoitoa koskevaa taikka näihin liittyvää määrättyä tieteellistä tutkimusta varten ja luovutus täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3

23 a § 4 momentti

Kansanterveyslaitos voi antaa luvan henkilötietojen luovuttamiseen valtakunnallisesta rekisteristä, jos luovutus tapahtuu terveydenhuollon toimintaa, tautien ennaltaehkäisyä tai hoitoa koskevaa taikka näihin liittyvää määrättyä tieteellistä tutkimusta varten ja luovutus täyttää henkilörekisterilain (471/1987) 19 §:n 1 momentin 3 kohdan vaatimukset. Ennen lu-

päätöksen antamista on varattava tietosuojavaltuutetulle tilaisuus tulla kuulluksi.

momentissa säädetyt vaatimukset. Ennen lupapäätöksen antamista tietosuojavaltuutetulle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

23 b §

Milloin tartuntataudin leviämisen estäminen saattaa edellyttää tämän lain 12–16, 18 tai 20 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä, tartuntatauti-ilmoituksen vastaanottajan tai kiireellisessä tapauksessa ilmoitusvelvollisen on saatettava asia toimivaltaisen viranomaisen tietoon.

23 c §

Milloin tartuntataudin leviämisen estäminen saattaa edellyttää tämän lain 12–18 tai 20 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä, tartuntatauti-ilmoituksen vastaanottajan tai kiireellisessä tapauksessa ilmoitusvelvollisen on *salassapitosäännösten estämättä* saatettava asia toimivaltaisen viranomaisen tietoon. *Lääkäriin on myös salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava epäilemästään tai toteamastaan juomaveden tai elintarvikkeen välityksellä leviävästä epidemiasta kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Ilmoitus voi sisältää epidemian leviämisen estämiseksi välttämättömät 23 §:n 4 momentissa tarkoitetut henkilön tunnistetiedot sekä tartuntatautia ja sen tartuntatapaa koskevat tiedot.*

Terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin tulee salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa kunnan eläinlääkintäviranomaiselle epäilemästään tai toteamastaan tartuntataudista, joka voi olla peräisin eläimestä tai joka voi tarttua ihmisestä eläimeen. Ilmoitus voi sisältää ihmisille tai eläimille aiheutuvan vaaran torjumiseksi välttämättömät 23 §:n 4 momentissa tarkoitetut henkilön tunnistetiedot sekä tartuntatautia ja sen tartuntatapaa koskevat tiedot.

24 §

Maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintäosaston tulee ilmoittaa epäilystä tai todetusta ihmisen terveyttä vaarantavasta eläintautitapauksesta kansanterveyslaitokselle ja kiireellisessä tapauksessa myös sosiaali- ja terveysministeriölle.

24 §

Eläinlääkintä – ja elintarviketutkimuslaitoksen on ilmoitettava epäilystä tai todetusta ihmisen terveyttä vaarantavasta eläintautitapauksesta Kansanterveyslaitokselle ja kiireellisessä tapauksessa myös sosiaali- ja terveysministeriölle.

29 §

Kunnan viranomaisen päätöksestä valitus tehdään lääninoikeudelle.

Kunnan viranomaisen päätöksestä valitus tehdään *hallinto-oikeudelle*.

30 §

Päätökseen, joka koskee henkilön määräämistä olemaan poissa ansiotyöstään, hoidon antamista henkilön tahdosta riippumatta tai eristämistä, saa hakea muutosta valittamalla [lääninoikeuteen] 14 päivän kuluessa päätök-

30 §

Päätökseen, joka koskee henkilön määräämistä olemaan poissa ansiotyöstään, hoidon antamista henkilön tahdosta riippumatta tai eristämistä, saa hakea muutosta valittamalla *hallinto-oikeuteen* 14 päivän kuluessa päätök-

sen tiedoksisaanista.

Päätökseen, joka on 18 §:n 1 momentin mukaan alistettava terveyslautakunnan vahvistettavaksi, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

33 §

Asetuksella voidaan säätää tartuntataudin leviämisen vaaraa aiheuttavien pieneliöiden taikka niiden osien maahantuonnista, käsittelystä ja kuljetuksesta.

36 §

Sairaanhoitopiiri voi 7 §:n 2 momentissa säädetyn veloitteen täyttämiseksi tehdä toisen sairaanhoitopiirin tai terveyskeskuksen erikoislääkärijohtoista sairaalaa ylläpitävän kunnan tai kuntainliiton kanssa sopimuksen tartuntatautipotilaiden hoitamisesta.

39 §

Milloin terveyslautakunta toteaa, että yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida muulla tavoin tehokkaasti estää, poliisin on annettava terveyslautakunnan pyynnöstä virka-apua 22 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden toteuttamiseksi.

sen tiedoksisaanista.

Päätökseen, joka on 18 §:n 1 momentin mukaan alistettava kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaavan toimielimen vahvistettavaksi, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

33 §

Edellä 4 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdan mukaisen tartuntataudin leviämisen vaaraa aiheuttavien pieneliöiden tai niiden osien maahantuonnista on ilmoitettava siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarpeellisia varotoimenpiteitä koskevia ohjeita siitä, kuinka tartuntataudin leviämisen vaaraa aiheuttavia pieneliöitä tai niiden osia käsiteltäessä, säilytettäessä tai kuljetettaessa on meneteltävä taudin tartunnan estämiseksi.

36 §

Sairaanhoitopiiri voi tehdä toisen kuntayhtymän tai kunnan kanssa sopimuksen tartuntatautipotilaiden hoitamisesta.

39 §

Milloin kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaavan toimielimen toteaa, että yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida muulla tavoin tehokkaasti estää, poliisin on annettava kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielimen pyynnöstä virka-apua 22 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden toteuttamiseksi.

40 a §

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisessa tarvittavia tietoja muilta viranomaisilta.

Kansanterveyslaitoksella on oikeus saada pyynnöstä 10 §:ssä tarkoitetuilta laboratorioilta tietoja tartuntatautitapausten toteamiseksi tehtyjen tutkimusten lukumääristä ja käytetyistä laboratoriomenetelmistä.

Kansanterveyslaitoksella on oikeus saada pyynnöstä ilma-aluksen tai muun aluksen

omistajalta, haltijalta tai käyttäjältä ilma-
aluksessa tai muussa aluksessa matkustajana
olleen henkilön henkilötunnus, nimi, synty-
määika, sukupuoli ja yhteystiedot salassapito-
säännösten estämättä, jos se on väestön terve-
yttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviä-
misen estämiseksi tai matkustajan oman ter-
veyden suojelemiseksi välttämätöntä.

*Kansanterveyslaitoksella ja sairaanhoito-
piirin tartuntataudeista vastaavalla lääkäri-
llä on oikeus saada kunnan ja valtion terveyden-
huolto- ja terveydensuojeluviranomaisilta se-
kä 10 §:ssä tarkoitetuilta laboratorioilta sa-
lassapitosäännösten estämättä 3 §:ssä tarkoi-
tettua epidemian syyn selvittämistä varten
tarvittavat tiedot sekä tässä tarkoituksessa kä-
sitellä tartuntatautiin sairastuneiden ja mui-
den henkilöiden sille itse antamia tietoja.
Kansanterveyslaitoksella ja sairaanhoitopiiri-
n tartuntataudeista vastaavalla lääkäri-
llä on salassapitosäännösten estämättä oikeus luov-
uttaa tartuntatautiin vastustamistyöstä vas-
taaville viranomaisille ja kunnan terveyden-
suojeluviranomaisille sellaisia selvitystä teh-
dessään saamiaan tietoja, jotka ovat välttä-
mättömiä näille viranomaisille laissa säädet-
tyjen tehtävien suorittamiseksi. Henkilöiden
itse antamien tietojen luovuttaminen edellyt-
tää kuitenkin, että henkilö ei ole kieltänyt tie-
tojen luovuttamista. Henkilötiedot tulee hävit-
tää, kun ne eivät ole enää selvityksen tekemi-
sen kannalta tarpeen.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta .